

ПІД МАСКОЮ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ

Фото Г. Оборської

ГАРЯЧА ТЕМА

**ШАНОВНИЙ ПАНЕ ПРЕЗИДЕНТЕ!
ШАНОВНА ПАНІ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТР!**

Не хотілося б нагадувати, що основною силою Помаранчевої революції була українська інтелігенція, яка сподівалася на присутні зміни в житті, на реалізацію права нації бути достеменним суб'єктом історичного поступу, що свавільно відбиралося в неї впродовж 350 років сумного виживання. Серед багатьох законних прав було й залишається право автохтонного народу на його мову, поза якою він ніколи не зможе повноцінно реалізуватися у своєму іманентному естві. Однак це право й надалі лишається проблематичним. Тому викликає тривогу проект Указу Президента «Про захист прав громадян на використання російської мови та мов інших національностей України», вже розісланий у різні міністерські відомства для подальшого «узгодження та пропозицій», коли ще й досі немає аналогічного документа негайного порятунку мови титульної нації, що віками зазнавала дискримінації та репресій, свавільно позбавлялася можливості повноцінного розвитку в рідному краї. Невже вона знову потрапила у розряд «інших»?

Українська мова й досі не має юридично закріплених повноважень на теренах України, крім 10-ої статті її Конституції, яку деякі депутати і держслужбовці відверто ігнорують, навіть у стінах Верховної Ради чи Міністерств, не кажучи вже про місцеву виконавчу владу та органи місцевого самоврядування, яким адресуватиметься майбутній указ Президента. Знаючи природу нашого чиновника, вихованого переважно на російських цінностях, байдужого до української культури, ще змушеного — про людське око — використовувати українську мову в ролі фартушка на офіційних церемоніях, фатальні результати такої акції для українства, яка дивує своєю поспішністю, можна цілком передбачити. Сьогодні російська

7 квітня Верховна Рада, згідно з тижневим планом роботи розглядатиме сім законів про мови, авторами яких є:

а) П. Мовчан, К. Ситник; б) В. Горбачов, С. Матвієнков; в) І. Юхновський; г) О. Царьов, Я. Сухий; д) М. Шульга, Н. Шуфрич; є) Л. Черновецький, Г. Дашутін; ж) О. Мороз.

Більшість з них (крім законів, підготовлених П. Мовчаном, К. Ситником, І. Юхновським) носять антиконституційний характер. На цьому тлі особливу тривогу викликає проект Указу Президента «Про захист прав громадян на використання російської мови та мов інших національностей України».

мова безперешкодно заповнила лінгвістичний простір України. Вона й донині лишається панівною не тільки в Криму, на Донеччині чи Луганщині, де ледве живіють поодинокі українські школи, майже не з'являється українськомовна преса, українське слово викликає часто агресивну реакцію тощо. Водночас, аби не ходити далеко по приклади, варто зазирнути в перший-ліпший кіоск у Києві, Чернігові, Житомирі чи Хмельницьку, аби пересвідчитися, скільки там українськомовної преси — одиниці. На чотирнадцятому році незалежності ледве живіть українськомовна книжка, відсутній національний кінематограф; радіомовлення, де безперешкодно лунають примітивні російські псевдошансони, надалі усуває українську пісню зі свого формату тощо. Навіть нове, переважно міське покоління дітей, що виросло в часи незалежності, майже не спілкується українською мовою. Майбутній указ у разі його підписання навряд чи задовольнить лінгвістичні домагання регіонів, де мовна ситуація створювалася штучно, переживши тотальне російщення, проти чого протестували В. Стус та Ю. Литвин, але їхнього мужнього голосу так ніхто й не почув, крім каральних органів колишнього СРСР. То яким чином виявити населені пункти компактного проживання того чи того мовного етносу? Чи не станеться так, що, скажімо, у Києві мешканці певного

будинку проголосять себе російськомовними і вимагатимуть від ЖЕКу визнання своїх прав на підставі цілком ймовірного президентського указу, який навряд чи притлумить надуманий і небезпечний розкол України, спровокований російськими політтехнологіями та антинаціональними силами, які збиралися у Северодонецьку і сьогодні сподіваються на реванш, але їм ще й досі не дано відповідної правової оцінки. То навіщо потурати провокаційним силам, задовольняти їхні домагання, знаючи, як опікується Москва російськомовним населенням на території колишнього СРСР, на відміну від Києва, який не зробив майже жодного конструктивного кроку для забезпечення істотних потреб навіть етнічних українців, яким доводиться жити під юрисдикцією інших держав? Чи не час розібратися в болючій проблемі по суті, а не розігрувати мовної карти у наступну передвиборну кампанію?

Майбутній указ, у разі його підписання, надасть переваги саме російській мові, а не гагаузькій, грецькій чи польській, які так і лишаться у своїх локальних межах функціонування. Адже видається нереальним факт підготовки «різномовних» чиновників, які оволоділи б мовами багатьох національностей, відповідали б по-асирійськи чи по-німецьки.

Закінчення на с. 4

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ ТОБІ, ОТЧЕ!

У ці дні всі народи схиляють голови, віддаючи глибоку шану і вдячність Великій Людині, Великому Християнинові, якому судилося бути визнаним святим ще за життя — Святішому отцю Івану Павлу II, котрий думкою, словом, вчинками і власним прикладом життя зробив цей світ добрішим, оновив його духом віри, сповнив новою надією і самовідданою любов'ю.

Кароль Войтила з польського містечка Вадовіце, який у дитинстві втратив батьків, підлітком працював у каменоломні, юнаком розпочав навчання у підпільній духовній семінарії й дивився на небо, як на Небо, відійшов у Вічність так само спокійно, як жив і як навчав нас — у любові до ближнього, гармонії душі та єдності зі Святим Духом.

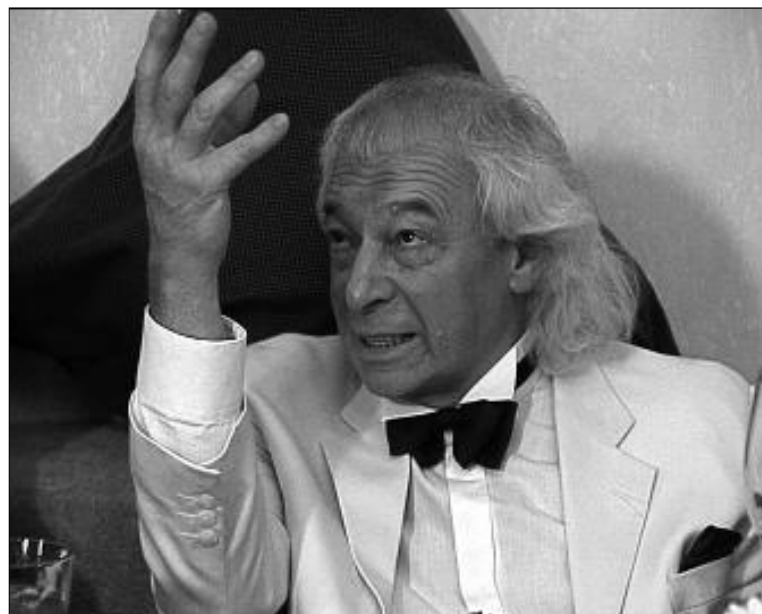
“Несіть тягар один одного і будьте солідарні!” — закликав папа Іван Павло II небачені доти сотні тисяч поляків, зібрані на площі у Гданську — і постала “Солідарність”, яка розірвала комуністичні пута в Європі.

“Нехай зійде Дух Твій і оновить землю!” — так перед мільйонним зібранням вірних на Ясній Гурі в Ченстохові звернувся папа Іван Павло II до Отця Небесного. І прийшло духовне, а за ним і суспільне оновлення Польщі, народ якої швидкими темпами виправцював собі авторитет і почесне місце серед народів Європи.

“Христос — дорога, правда і життя!” — під таким гаслом Святий отець Іван Павло II відбув прочанську поїздку по Україні, залишивши в серцях українців зерно Правди, яке потім помаранчево проросло на Майдані Незалежності.

Великий Вчитель людства папа Іван Павло II, той самий Кароль Войтила з Вадовіц упродовж кількох днів відходив у вічність на очах усього світу, своєю смертю навчаючи нас і переконуючи у великій силі віри, міцності надії та очевидності Божої Любові.

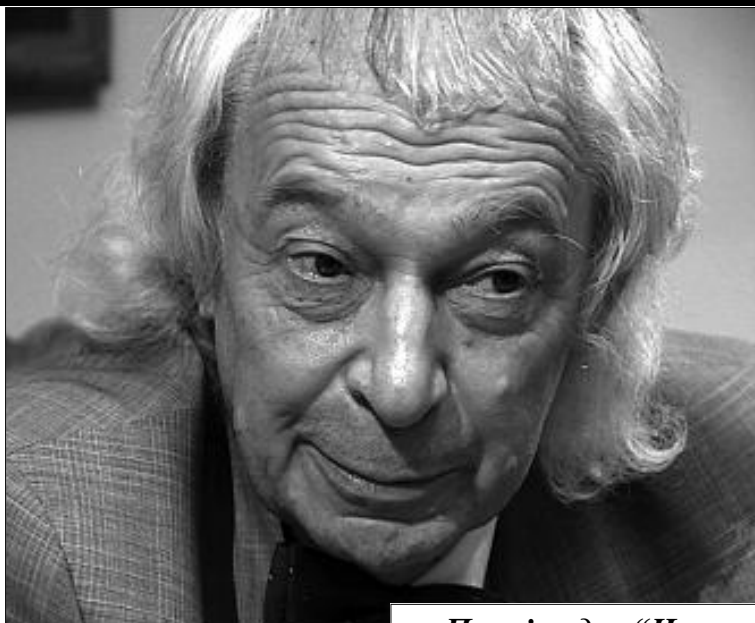
НОВИЙ ВИМІР ЖИТТЯ

Автор сценарію та режисер Євген Заболотний працював над стрічкою понад рік і, врешті, змінив уявлення про життя: “Треба кардинально міняти систему медицини, систему виховання. Треба людям пояснити, що Біблія — це не притча. Не виконуєш 10 заповідей — хворієш. Я вже рік не вживаю ліків...” Музика В’ячеслава Артьомова просто ідеально, духовно й інтелектуально розкрила світ видимих образів.

Із першої ж миті ми потрапляємо в незвичний часовий та енергетичний вимір — вимір Сергія Сітька. Наші уявлення про світ, а головне, — про життя і смерть, руйнуються. Якоїсь миті мозок шаленіє від вибухового хаосу творення нового світу. Фізик-ядерник раптово відкриває — науково, фундаментально — природу життя. Нікчемність матерії. Першооснови життя. Бог. Всесвіт. Людина. Земля. Когерентне поле людини можна розглядати або як дух, або ж як душу. Цей “електромагнітний каркас”, виявлений ученим довкола людини, і є фундаментальною ознакою живого. Більше того, засновник нової науки — фізики живого — довів, що саме це “поле” визначає стан людського організму як цілісної системи, координує роботу всіх органів. І що найфантастичніше — винахідник сягнув ще далі, створивши методику й технічні засоби, що окремими квантами на рівні міліметрового діапазону хвиль викликають резонанс у цього когерентного поля людини. Як наслідок, пошкоджений (під впливом того, що християни називають “гріхом”) каркас поновлюється, і з часом організм позбувається найважчих хвороб...

Це все насправді систематизується пізніше, а передусім, звичайно, естетика й напруга кадрів, характері й емоції, ігрові й ліричні спефекти. Жодного слова й руху, так би мовити, збоку. Фактично суцільна пряма мова і дії героїв та їхнє оточення, поєднані з історично-документальними кадрами радянської доби — елементами життя героя... Глобальність відкриття дивовижно впливає з глибоко національної суті Сергія Пантелеймоновича, що не заважає йому вільно й вишукано спілкуватися з високими чужоземцями англійською.

Власне, перші кадри “Четвертого” створюють видиво моторошно-геніальної суперлюдини, що кидає виклик світові. Тебе атакує відразливий страх і шаленство.

Перші кадри “Четвертого” створюють видиво моторошно-геніальної суперлюдини, що кидає виклик світові.

Проникливі очі генія, заповнивши весь екран, буквально вирячують тебе і безапеляційно наказують: “sleep eyes!” І коли твоя свідомість уже розгортає жажливі сюжети однотипних американських блокбастерів і трилерів, в останній момент усвідомлюєш, що геній рухається уздовж знайомих краєвидів — невже Хрещатик?! Довгий плащ розвіюється, мов крила, побілілі від мудрості волосся до плечей, велична хода, безмежно глибокі й вольові очі. Здавалося б, звичайні документальні кадри досягають такої напруги й художності, що центр Всесвіту глядача замикається виключно на цій людині. Ідеально втілений образ Мефістофеля. Його рухи несуть грандіозний розмах і якусь небезпеку зустрічним людям на вечірньому Хрещатику. Завмираєш, от-от чекаючи трагічного зіткнення... Не знаходиш, як не прагнеш, якихось суто національних ознак персони — це щось неохопне й непізнане. Аж ось з його уст чуєш українську. Довго вслухаєшся: свій чи просто універсал? Таки наш.

Відтепер український глядач має шанс поцінувати — щоправда, поки що в презентаційному форматі — рідкісний за художністю фільм “Четвертий” (“THE FOURTH”). Документальний жанр жодним чином не обмежує видовищності й динамічності фільму. Стереотипні уявлення про суху й невибагливу кінодокументалістику вмиль зникають. Упродовж 56 хвилин ви поринаєте в таємничий і водночас відкритий світ реальних, живих, фантастично унікальних і так само дуже близьких до нас людей.

Образ генія впродовж 56 хвилин не раз і дуже глибинно змінюється. Крізь келихи невідомого “трюнку”, танці (неперевершений танцюрист), рок-н-рол, зустрічі, діалоги, декламування справді високої поезії сина Гліба (синтезуючий образ ченця й молодого неформала)... прочитаєш людські риси генія. Самозаглибленість і відкритість, ліричність і фундаментальність. Понад усім — духовність. Просто зачаровує його єднання з природою.

Фізичні можливості професора, попри вік, вражають. Щодня м’язи переживають титанічне навантаження, просто вибух енергії і здоров’я. Щоранку похід “китайськими меридіанними точками”, стан молитви й самозаглиблення.

Дивуєшся гамонійності цієї сім’ї — просто ідеал. Родина, яка вже 20 років не вживає жодних ліків! Хоча починалося все, як зізнається у фільмі Ірина Добронравова, з того, що “десь на другій чи на третій зустрічі ми почали з ним сперечатися, з ним ніхто ніколи не сперечався”. “Я думаю, що це було вирішальним... У чому мені ще пощастило? В тому, що в мого чоловіка немає комплексу неповноцінності”, — гордо промовляє пані Ірина. Хоча до цієї гармонії, до Бога й навіть до українства вони йшли дуже драматично — через смерть власного сина. Звичайно, сьогодні, після відкриття природи життя (четвертого, квантового рівня організації природи — після ядерного, атомного й молекулярного), професор Сергій Сітько може допомогти багатьом, але великі звершення мають велику ціну... А головне, — Бога не обійти. Щоби скористатися з винаходу українського генія — треба спокутувати власні гріхи.

P.S. В одному з наступних чисел “СП” читайте інтерв’ю з Сергієм Пантелеймоновичем Сітьком.

• **Олександр СОЛОНЕЦЬ**
Кадри з фільму, надані продюсерським центром ІнсайтМедіа.

Навіть у часи повного занепаду українських земель у складі сусідніх держав парадні портрети ("парсуни") зберігалися в багатьох панських маєтках, якими володіли нащадки козацької старшини. Особливо багато таких приватних збірок було на Лівобережжі, в колишній Гетьманщині. Зображення гетьманів і козацької старшини — як високого фахового рівня, так і руки народних майстрів "наївного" стилю — стрічалися на стінах знаменитих храмів і сільських церков. Немало було намальовано козацьких вождів у монастирях. Так, в Успенському соборі Києво-Печерської лаври, знищеному під час окупації диверсантами-чекістами, були зображення дванадцяти гетьманів. А серед них — і портрет Богдана Хмельницького на повен зріст. Був і портрет Мазепи, якому тут-таки з розпорядження російської церкви за наказом Петра І щорічно виголошували "анафему". Зображення Батька Хмеля були вимальовані й на дерев'яних стінах сільських церков, і на іконах Покрови. Та ще за царських часів почалося нищення цих зображень під різними приводами.

Але справжнє, катастрофічне нищення почалося тоді, коли армії російської та німецької корон змагалися за панування в Першій світовій війні. Розлігалися в тріски старовинні церкви, горіли монастирі. Коли ж настала революція 1917 року, а за нею громадянська війна, — почався нечуваний грабунок. А грабувати було що і в родових маєтках, і в старовинних монастирях, і в церквах. Коштовності "шаріковий та швондери" забирали для "дела Всємірної Рєволюції". Усе інше — трошили й палили. Потім — хвиля колективізації з Голодомором. Тоді надійшла черга й сільських церков з їхніми старовинними образами та живописом ще з козацьких часів. Дещо з Гетьманської доби все ж пощастило врятувати. Більшість ентузіастів-музейників, що збирали старовину, загинули або були позбавлені роботи в часи Великого терору 30-их років. Та все ж у музеях зберігалися не тільки портрети гетьманів і козацької старшини, а й козацькі клейноди та коштовні регалії.

Друга світова війна понищила чи не найбагатші й найкращі зібрання українських старожитностей у Чернігові та Полтаві. Ця ж лиха доля не минула й музеїв інших міст. Найбільше історичних скарбів загинуло в перші дні війни, коли німецькі "аси" довбали фугасами по наших людях, святинях і скарбницях культури.

До нас дійшли жалюгідні рештки портретів козацької старшини, які знаходилися в Україні перед 1914 роком. У антикварних, дореволюційних книжках і виданнях 20-их років портрети гетьманів і старшини не завжди були автентичними. Їхня якість для використання в роботі не завжди була достатньою. З таким матеріалом слід бути дуже обережним: дивитися, чи це репродукції з тогочасних портретів, чи з пізніших копій, а чи просто витвір уяви художника. Тож відбір персоналії до поштових мініатюр відбувався за критерієм історичної достовірності. Деяких гетьманів було по кілька тогочасних зображень, як правило, — зовсім не схожих між собою. Доводилося зупинятися на тому портреті, який найбільше відповідав опису особи гетьмана та його характеристики в історичних хроніках і мемуарах.

Спочатку майбутня марка уявлялася як портрет-"парсуна" козацьких часів у восьмигранній бароковій рамці, облямованій козацькими клейнодами та регаліями, або "арматурою", як це називалося в геральдичних зображеннях. У правому й лівому "крилі" марки мали бути зображення, пов'язані з діяльністю, з місцями перебування зображуваного гетьмана, чи якимись моментами з його біографії, чи просто картини подій того часу. Передбачалося, що марки будуть двоколірні і стилістикою виконання наближатимуться до стилістики металогравії.

Після перегляду перших ескізів майбутньої серії сталася перерва в роботі. Коли ж знову повернулися до гетьманської теми, то виявилось, що на художню раду подали свої ескізи проектів ще два митці. Та художня рада схвалила моє вирішення теми: мені запропонували розробляти серію далі. Тільки не двоколірно, а поліхромно. Це значно полегшило завдання. Хоча вважаю, що двоколірні мініатюри в стилі "ретро" були б значно переконливішими.

При створенні перших марок до кожної ще не замовлявся конверт "Перший день" з оригінальним малюнком. І в перших марках навколо восьмисторонньої барокової рами вимальована "арматура", ще й додані зображення реліквій. Приміром, на марці "Іван Мазепа" — зображення бандури, на якій грав Іван Мазепа. Пізніше, коли до кожної наступної марки запровадили художній конверт, з'явилася можливість винести "арматуру" на малюнок конверта, чим на марці звільнилося місце для малюнка на "крилах". Обрана конструкція марки дозволила гнучко використовувати площину для зображень.

Перші дві марки "Петро Кона-

Редакція "СП" звернулася з проханням до письменника і художника Юрія Логвина ще раз нагадати про кожного з героїв виконаних ним 17 мініатюрних портретів вождів Козацької Держави, якими були Дмитро Вишневецький-Байда, Петро Сагайдачний, Богдан Хмельницький, Іван Виговський, Юрась Хмельницький, Павло Тетеря, Іван Брюховецький, Петро Дорошенко, Демко Многогришний, Михайло Ханенко, Іван Самойлович, Іван Мазепа, Іван Скоропадський, Пилип Орлик, Павло Полуботок, Данило Апостол, Кирило Розумовський. Про них ви можете дізнатися, читаючи наш тижневик.

дуже рідко друкувалися хіба що зображення Сагайдачного та Вишневецького-Байди. Інших гетьманських портретів ніхто не бачив і не знав. Така була ідеологічна настанова — не нагадувати про Гетьманщину. В усіх історичних дослідженнях, підручниках, енциклопедіях, художній літературі якщо й були портрети гетьманів, то тільки словесні. Та й такими словами ті "портрети" були виписані, що читає, навіть побачивши зображення "нехорошого" гетьмана, бачив у ньому

ще були при булаві. Першими біографіями гетьманів були народні співці — кобзарі та лірники. Склали думи й пісні — та й такі, що їх, при всіх заборонах співали сотні років без перерви в усіх етнічних українських землях. Ще тоді козацькі літописці показали, що смертельний розлам у козацьких верхах почався не через внутрішні чвари, а через зраду Козацької України її — Моска-

У списку гетьманів, складеному Михайлом Грушевським, налічується майже 70 імен. Але портретів гетьманів залишилося значно менше, а визнаних за вірогідні та відповідні історичним персонам, — ще менше. Проте не можна сказати, що зображень козацької старшини від початку було мало.

шевич Сагайдачний" та "Іван Мазепа" вийшли лише з одним "крилом" зображення обабіч портрета. Їх, незважаючи на обтяганий малюнок, прихильно зустріли преса і філателістичне товариство.

Третю марку з гетьманської серії, а саме "Богдан Зиновій Хмельницький", я зробив без усіляких обтинань. Збіг обставин допоміг повернутись і до первісного формату, і до симетрії зображень. Справа в тому, що 1995 року виповнювалося 400 років із дня народження Богдана Хмельницького. Підготовчого матеріалу вистачало, однак через короткий термін ескіз проекту довелося робити за форс-мажорних обставин. Бо хоч у Києві вже на власній поліграфічній базі друкували марки, проте поліграфістам потрібен був запас часу з огляду на можливі труднощі, похибки чи негаразди в процесі виготовлення кліше. Саме поспіх і напруженість із терміном випуску марки відвернули увагу художньої ради від того, що ескіз подано не як попередній, а з правим і лівим "крилом".

Доводилося дуже обережно працювати з портретами гетьманів. І складність, і ризик полягали ще й у тому, що за радянських часів, окрім Богдана Хмельницького,

лише хитрість, бундючність чи старече безсилення. Серед гетьманів, чий портрети мені довелося перенести на площину марочної мініатюри, звичайно ж, не було "янголів" чи "херувимів". Серед них були й герої, справжні вожді, було й кілька справжніх служок сатани. Але коли радянські історики писали, що Петро Сагайдачний провадив "угодовську" політику з польською шляхтою, то це автоматично стирало зі свідомості, що саме Сагайдачний неодноразово звільняв наших бранців із лабет кримських людоловів чи турків-рабовласників! А козак із козаків, що намагався за всяку ціну зберегти єдність козаччини, Петро Дорошенко, — писали — провадив політику, "ворожу інтересам українського народу". Про "зрадника українського народу" Мазепу годі й мовити...

За радянських часів була доведена формула Петра І, що всі українські гетьмани від Богдана Хмельницького до Івана Скоропадського — зрадники. Тема Гетьманщини в світлі реальних подій і за участю реальних персон була табуована й вихолощена.

Проте життя і діла гетьманів завжди цікавили людей. Про них писали ще в ті далекі часи, коли й козаки не перевелися, і гетьмани

подає ще й 12 чудових, цікавих гетьманських портретів. Гадаю, що ті Величківські портрети є найбільш близькими до своїх прототипів. У нього портрет Богдана Хмельницького аж ніяк не парадний, не "парсунний", а камерний, глибоко психологічний і правдивий — зовсім не схожий на загальноживані портрети-парсуни чи копії копій з ликом Батька Хмеля. А, наприклад, портрет Юрася Хмельницького взагалі не залишає жодних сумнівів щодо схожості, бо підпадає під характеристику цієї особи, як ніякий інший. А от портрет Петра Дорошенка у Величка зовсім не такий, як портрет-парсуна з надгробка в церкві під Волоколамськом. Коли дивишся на "парсуну", то не віриш, що цей шляхетний герой може кинути свої переможні війська під команду іншої людини і поскакати додому, щоб дати прочухана невірній дружині. У літопису Дорошенко без бороди, обличчя суворе, жорстоке і досить грубе. Придивившись, бачиш, що цей чоловік із ревнощів міг би й голову зрубати. Із цих трьох Величківських портретів я використав лише портрет Юрася Хмельницького. І повірили і Величку, й автору марки. А от Величковому Богданові

Хмельницькому та Петру Дорошенкові не повірили б.

Також було багато проблем із портретами двох гетьманів — Самойловича й Мазепи. Виявилось, що репродукції з їхніх портретів збереглося більше, ніж інших. Два надзвичайно цікаві портрети Самойловича були в книзі знаменитого мистецтвознавця Платона Білецького. Один (на повен зріст) — із настінного розпису Густинського монастиря. Другий — репродукція з утраченого портрета олійними фарбами, дуже недосконалого щодо пропорцій, проте гетьман має тут найпереконливіший вигляд з психологічного погляду. Бо відверто читаються в його обличчі і розум, і пиha, і підступність. Портрети портретами, але ж у попередніх марках уже були зображені не тільки події з життя гетьманів, а й місця чи реальні будівлі, пов'язані з їхнім життям. Знайшов я книгу з історії архітектури м. Тобольськ, де репродуковані гравюри-панорами Тобольська, сучасні фотографії будівель і вулиць. Та виявилось, що найкращі зображення панорами Та-

перед зоряних зображень церков, хат, клунь, здів і корчем, понижених єврейських божниць, зауважив я портрет людини в пишній гетьманській шапці. Спитав — хто це? Виявилось — репродукція зі зрушеного портрета Мазепи. Я тоді скопіював, навіть не уявляючи, для чого мені цей портрет знадобиться, і гадки не було 1974 року, коли я перемальовував портрет із вицвілого, злинялого паперу, що одержу державне замовлення на мініатюру цього "проклятого" Гетьмана. А от випало! І зробив, а тлом до портрета дав Миколаївський собор, збудований стараннями й коштом Івана Мазепи, який в середині 30-их років роздобували ентузіасты-комсомольці.

У праці над іншими проектами мені дуже допомогли мандри Україною. Пощастило малювати неприємні стіни Хотинської фортеці, — ті мури пам'ятали й кулі козацьких мушкетерів, і ядра польських гармат. Був у Феодосії (середньовічний Кафі), колись найбільшому невідомому ринку на Чорному морі. Малював вежі Генуезької фортеці, в якій свого часу засіли яничари, а їх звідтіля викурили й посікли на капусту витяжці славного Сагайдачного. І в Кам'янці-Подільському фортецю малював. Із того мосту, де турецький кат шовковою мотузкою вдавив Юрася Хмельницького. Та й Острозьку знамениту круглу вежу, що потім так придалася для марки "Михайло Ханенко".

Зараз, коли вся серія "пішла гуляти" світами, а де-не-де вже й запала в клясери до колекціонерів, бачиш, що деякі марки варто було б переробити. Особливо перші дві — "Сагайдачного" й "Мазепу". Та... Справу закінчено.

● **Юрій ЛОГВІН**

РЯДКИ З ЛИСТІВ

* * *

Мене, юну школярку, дуже хвилює (інколи навіть сердить і бісить) наша теперішня ідеологія. Можливо, я ще занадто малий паросток і багато на чому не розуміюся, щоб докоряти, вчити, читати мораль нашим культпрацівникам. Від старших я чула, що за часів СРСР була комісія, котра контролювала всі нові кінофільми, всю нову друковану продукцію.

А нині ми дивимось серіал “Зцілення любов’ю” і дивуємось, як можна пускати таке на екран? Чому він учить? Чому завгодно, тільки не добрий моралі. Коли кіногерої майже в кожному фільмі без упину смалють цигарки або напиваються до безтями, важко не повірити, що це — норма життя.

Надія ОРИСЬ,
с. Ульянівка Харківської обл.

* * *

Упродовж 11 років існування незалежної України ми неодноразово зверталися до міськради з проханням надати приміщення для проведення культурно-масової, громадської та просвітнянської роботи серед населення... І це стосується не тільки українців. Це стосується і росіян, і білорусів, і вірмен... Ми вважаємо, що настав час відкрити в Маріуполі Український дім. Це рішення політичне. Це рішення підсилить імідж Маріуполя як міста — лідера в країні.

Анатолій МОРОЗ,
голова міської “Просвіти”,
м. Маріуполь

ДЕ ЧУЖА МОВА — ТАМ ЧУЖИЙ ІНТЕРЕС

На Першому національному телеканалі багато російськомовних передач. Часто транслюють КВК, 7 березня на Першому каналі йшла передача “Мелодія двох сердець”, де всі пісні були російськомовними. Дуже мене здивувало наступне: 8 березня цього року на Першому каналі радіо диктор мовив: “Ви слухаєте Українське національне радіо”. І відразу полилася пісня “Как много девушек хороших, как много ласковых имен”.

Шановна Тамара Володимирівна Шербатюк організовує гарні передачі “Надвечір’я”, сама досконало володіє українською мовою, але 11 березня цього року в передачі звучали тільки російські пісні.

Дивина та й годі: їм мало укра-

їнських пісень. Де ж українська гордість?

У східних, південних областях і в Криму існують лише одиничні українські школи. У вищих навчальних закладах, особливо в технічних, викладають мовою сусідньої держави. У російських школах продовжують зросійщувати нашу молодь. Хіба можна в російській школі мовою іншої держави виховати українського патріота? Де чужа мова — там чужий інтерес. В Україні готують спеціалістів для своєї держави, тому мова навчання повинна бути українською.

Росія може захищати російську мову навіть в інших державах, а українці не пестять власної мови навіть у своїй країні.

Керівник соціалістичної фрак-

НЕОКОЛОНІАЛІЗМ?

ції у Верховній Раді України товариш О. Мороз вирішив узаконити російську мову.

Хіба не знає головний соціаліст, що буде з українською мовою, коли російській нададуть статусу офіційної? Наслідки не забаряться. З усіх сфер суспільного життя викинуть українську мову, почнуть користуватися офіційною російською. Це призведе до розколу нації за мовною ознакою, позначиться на розвитку та існуванні нашої держави. А це своєрідний тероризм.

● **Микола ГНАТИШ,**
смет. Калинівка Васильківського
р-ну Київської обл.

ФРАГМЕНТ

Чому не обурюються росіяни, колишні громадяни СРСР, наприклад, у США чи Канаді, коли їм, щоб улаштуватися лікарем чи якимось чиновником, доводиться складати іспит з англійської (у Канаді — англійської і французької) мови?

“Ну ж бо, поїдьте до будь-якої європейської країни і зажадайте від громадян, аби розмовляли з вами на “абщецелавеческом язике”, тобто вашою мовою. І щоб у дитсадку та в школі тубільці-французи чи німці навчали ваших дітей тільки на “абщецелавеческом язике” (І. Драч).

“Свобода” вибору мови в нинішній Україні поки ще означає свободу невибору української мо-

МОВНИЙ ГАНГСТЕРИЗМ

ви. Демократичне гасло прийшло на місце колишніх гласних і негласних заборон.

Не домігшись мовного розколу України “по вертикалі”, “заєдинщики” намагаються зараз зробити це “по горизонталі” — територіально. Західна і центральна Україна хай би поки що розмовляли українською, а східна і південна — “по-двуязычному”, тобто російською мовою. Для цього вони домагаються запровадження другої державної мови, вимагають федералізації України. Мета зрозуміла: позбавити український народ можливості консолідуватися, зробити державу анемічною, безпорадною

й “убезпечити населення східних та південних областей від українськомовного впливу центральних і західних областей”. Люди, що любляють розумувати про неконкурентоспроможність української мови, застосовують проти неї методи, на які в цивілізованих країнах пристали хіба що гангстери й мафіози: перекриваються київські телепрограми, не приймаються передплати на українськомовну пресу, не допускаються українськомовні видання у торговельну мережу й бібліотеки тощо.

● **Олександр КАНІБОЛОЦЬКИЙ,**
м. Дніпропетровськ

НЕ СЛОВНИКОВІ ХОЛОДИНИ...

*Що маємо — не цінуємо,
Що втрачаємо — не сумуємо.*

У сучасному світі не обійтися без інтернаціональних штандартів, ба, навіть обрядів. Ми вже є свідками того, як активно проникає чужорідна термінологічна лексика в повсякденне мовлення і в спеціалізовані видання. Вочевидь цей процес продовжуватиметься й надалі. І тут нічого не вдіеш — англійська мова домінує у світовій практиці.

Але в багатьох країнах, у яких дають про чистоту національної мови, все ж намагаються протистояти її засміченню. Красномовний приклад — Франція. Як відомо, будь-який службовець, уживши в доповіді два-три англомовні терміни, позбавляється права бути на трибуні й несе як матеріальну, так і професійну відповідальність. Далєбі не всі знають, що наші торговці на теренах Польщі, оформляючи рекламу свого товару, мусять зверху писати більшими літерами назву продукту державною мовою, а вже потім — українською; хто порушить ці приписи, змушений сплачувати величезний штраф...

Це лише два факти, які засвідчують державну турботу про етнічну мову в таких країнах, як Франція і Польща. У нас усе навпаки, — за совєцьких часів відбувалася цілеспрямована русифікація, а нині — повсюдне засилля англомовних текстів. Пройдіться вулицями столиці, і ви переконаєтесь: більшість магазинів, усіляких фірм рясніють чужинецькою мовою і такими ж незрозумілими, а особливо прописними назвами, що рідко хто второпає їхній зміст (добре, якщо внизу ще дрібніше український переклад).

Окремо варто звернути увагу й на таку деталь. Наприкінці 20-их — початку 30-их років була проведена реконструкція українського

І НАВГУРАЦІЯ ЧИ СКЛАСТИ ПРИСЯГУ?

правопису, яку в народі називали “скрипниківською”. Тодішній високопосадовець у супрязі з мовознавцями зважилися українізувати вкраїнський правопис, щоб позбавитися русифікації. З 1927 року М. Скрипник, будучи народним комісаром освіти, зорганізував правописну конференцію, завданням якої було націоналізувати українську мову. Невдовзі його звинуватили в “контрреволюційній діяльності українських націоналістів”, усунуто з посади, що призвело до самогубства.

Згадаймо нещодавні реалії. Кілька років тому також була створена правописна комісія, яка запропонувала свій варіант очищення нашої мови від засмічення. Можливо, не з усіма пропозиціями можна узгодитися, однак невдовзі шовіністи вчинили шалений галас супроти нововведень. Особливе обурення висловив “великий мовознавець” Петро Толочко. Відтак уже колишній президент п. Кучма спішно

розпустив фахову комісію.

Немає потреби говорити, яке важливе значення має мовне питання для України. Тому новому Президентові найближчим часом варто звернути особливу увагу на це, оскільки проросійські сили постійно спекулюють щодо впровадження другої державної чи офіційної мови. Але поруч нависає неабияка загроза засмічення англійською термінологією як в офіційних виголосах, так і в ЗМІ. Чимало авторів, щоб засвідчити свою “інтелектуальність”, свідомо підмінюють відомі наші терміни імпорними.

Особливо небайдужі до цього спортивні журналісти. Коментуючи футбольні матчі, рідко можна почути: суддя, захисник, воротар, отримав жовту картку, — а завжди: рефері, ховбек, голкіпер, гірчичник...

Але не тільки вони є законодавцями такої моди. Ця хвороба (пишу без лапок, бо насправді це хворобливість) характерна для багатьох працівників ЗМІ. Якщо вже

хочете засвідчити свою “інтернаціональну освіченість”, то імпортні терміни виносьте в дужки чи беріть у лапки, як це прийнято в цивілізованих країнах.

Яскравим прикладом цього є презентація нового Президента (посаду народнообраного речника нації, вважаю, потрібно писати з великої літери). Вочевидь усі звернули увагу на саму термінологію. В усіх офіційних джерелах цю акцію йменували “інавгурацією”. Мільйони наших співвітчизників чи не вперше почули з телеекранів, радіоприймачів, прочитали на шпальтах газет цей термін; звісна річ, вони здогадувалися, що йдеться про прийняття чи складання присяги нового Президента. Натомість ці визначені століттями (завважимо при цьому, що складала присягу чи присягалися при вселюдно наші гетьмани на вірність народу чи Україні) терміни враз підмінили імпорними.

Якщо ви уважно слухали офіційників, то вони вимовляли не “інавгурація” (воно похідне від латини, що означає “посвячення”, “урочиста церемонія”, “введення на посаду Глави держави” або “посвячення в сан”), а “інагурація”, оскільки для нашої мови збіг двох приголосних — неприродно і важко вимовляється, а відтак “зайве” “в” логічно випадало.

Хтось скаже, що це зайвина і на неї не варто зважати. Далєбі, ні. Якщо в нас є свої, вивірені часом терміни, то навіщо нам послугуватися чужинецькими? Якщо так піде й далі, то ми зовсім засмітимо свою праматеринську мову та користуватимемося імпорними суржиками. Але ж національна мова — це повітря, без якого нам не прожити...

● **Василь СКУРАТІВСЬКИЙ**

НЕ МОЖУ МОВЧАТИ!

РЕВОЛЮЦІЯ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

Революція повинна постійно продовжуватися в усіх сферах нашого життя. Яким би Віктор Ющенко не був патріотом України, але без підтримки низу він мало що може зробити. На місцях іде неприкритий саботаж нової влади, комунальна сфера дише на ладан, ціни на продукти харчування невпинно повзуть угору, наші вороги сміються з нас, не кричачи.

Коли я заявив головному редакторові газети “Західний Донбас”, що вже треба газеті починати переходити на українську мову, адже в м. Павлоград 67 % населення — українці, він мені запропонував провести референдум (за рахунок товариства “Просвіта”!) серед мешканців міста “хочуть вони чи не хочуть читати газету українською мовою”, адже, мовляв, у нас більшість — “русскоязычные”.

Хотілося б запитати у цього товариша редактора: “А хто їх зробив “русскоязычними”? Адже в Павлограді до початку 1970-их років була одна російська школа, всі інші були українськими. У 50—60-их роках можна було бачити багатьох дівчат і хлопців, які ходили в вишиванках, усіди лунала українська мова та пісня. Все почалося зі знаменитої постанови ЦК КПРС і Ради міністрів СРСР “Про додаткові заходи для удосконалення вивчення російської мови в загальноосвітніх і навчальних закладах союзних республік”. Після цієї постанови в Павлограді за одну ніч усі школи перевели на російську мову викладання. І ніхто нікого не питав, не проводив жодних референдумів.

● **Микола ЗАРЕМБА,**
голова Павлоградської міської
“Просвіти”

ІЗ ЗАНЕПОКОЄННЯМ

НА ЗАХИСТ МОВИ

Ми, представники Політичної ради Васильківщини, з великим занепокоєнням розглядаємо спроби окремих політиків домогтися введення в українське життя російської мови як офіційної. Вважаємо, що це неприпустимо з будь-якого погляду. А найперше тому, що за мовною ознакою Україна так і не стала незалежною. Українська мова ледь животіє в багатьох регіонах нашої країни. Вона майже витіснена з інформаційного простору та з середовища державних служб. Телебачення стає все недоступнішим для представників української національної культури. На телеекранах рясніють “Гусаки”, “Аншлаг”, “Прихована камера”, “Академія сміху”, “Каламбур”, Пилип Кірко-ров, Алла Пугачова, Йосип Кобзон, Верка Сердючка, які разом із примітивною рекламою, потворними мультфільмами замовлюють і затоптують паростки відродження України. Чого ж тоді можна очікувати після надання офіційного статусу російській мові?

Ми розуміємо, це стало можливим тому, що для багатьох керівників держави, які постійно перебувають під впливом російськомовного оточення, українська мова є “рідною” лише перед мікрофоном. Насправді ж, вона для них — анахронізм, а точніше — звичайнісінький непотріб.

● **А. МАРУЩАК,**
м. Васильків Київської обл.

«ЯК ЗОРЯ ЯСНА»

МАКСИМ ТАДЕЙОВИЧ РИЛЬСЬКИЙ І КАНІВ

29 березня у Національній філармонії України відбувся урочистий вечір, присвячений 110-річчю з дня народження видатного українського письменника Максима Тадейовича Рильського. Велике дійство народна артистка України Лариса Кадірова та поет Іван Драч, який також виступив зі словом про славного поета, перекладача, неокласика, естета і патріота. На вечорі звучали поезії Максима Рильського і пісні на його слова у виконанні Ольги Швидкої, Бориса Лободи, Петра Бойка, Наталії Лавренкової, Людмили Ткач та Івана Чайченка, Валентини Матюшенко, Галини Данилової, Віри Потоцької, Віталія Чікірісова, ансамблю «Благовість». У вечорі пам'яті взяли участь онуки поета — Максим, Андрій і Тарас Рильські. Окрім рідних, виступили академік НАНУ Микола Жулинський, голова Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності Лесь Танюк, голова Українського Фонду культури Борис Олійник, лауреат літературної премії ім. М. Рильського Рауль Чілачава, поет Олекса Ющенко та літературознавець Михайло Іщенко, спогади якого про Максима Рильського ми й пропонуємо вам.

Максим Рильський і Тарасова гора. Рильський і Шевченко. Нероздільні ці поняття. Бо ж нероздільними є духовні велети України, що за різних часових відтинків, в умовах тоталітарних режимів відстоювали право свого народу на власний розвиток, на власну культуру й історію, на свою незалежну державу.

Ще в дитячі роки Максим Рильський відвідував Чернечу гору з відомими діячами української культури. У зрілому віці рідко якої весни або літа не бував він (по кілька разів) на священній канівській кручі в колі побратимів по перу, з синами, а потім і з онуками. Успальниця будителя нації надихала його незборимою наснагою.

Запам'ятався мені Максим Тадейович у травневі Шевченкові урочистості на Тарасовій горі 1961 року. Приїхав із маленьким онуком Максимом, ходив із ним довкола Великої Могили, декламував хлопчикові рядки з «Кобзаря».

Виступаючи на науковій конференції в Музеї Шевченка, Рильський тоді сказав: «Важко назвати поета, який би стільки значив у житті свого народу, як Тарас Шевченко. Печать Шевченкового духа лежить на всіх ділах і діях, на всіх сторонах суспільного й культурного розвитку українського народу. Вона позначила всю нашу історію з середини XIX століття».

Після конференції, услід теплом дощу, всі вийшли на оглядовий майданчик, на повні груди вдихаючи озонову свіжість весни, і не приховували свого замишування красою повноводого Дніпра, чарівними зарічними пейзажами. Невимушено якимось, ніби звертався до самого себе, Максим Тадейович запитав: «А чи всі знаємо, що поруч Чернечої гори був стародавній монастир і біля нього поховані козацькі гетьмани Підкова, Шах і Кішка? До того ж Кішка народився в Каневі, про нього існує одинадцять варіантів «Думи про Саміла Кішку». Це, либонь, найбільша й найкраща з українських дум».

Та вперше я мав нагоду перемовитися з Максимом Тадейовичем під час IV з'їзду письменників України в березні 1959 року. Коли наприкінці свого виступу на з'їзді М. Рильський прочитав вірш «Рідна мова», зал зааплодував стоячи.

Справді весняним громом ударили слова:

Як гул століть, як шум віків,

Як бурі подих — рідна мова,

Вишневих ніжність пелюстків,

Сурма походу світанкова,

Неволі стогін, волі спів,

Життя духовного основа.

На противагу загальноприйнятій тоді зневазі до українського слова Рильський утверджував нашу мову як універсальний феномен буття нації, як носія історичної пам'яті, як мірило духовності нинішнього і грядущих поколінь.

У перерві молоді оточила шаповного Метра. Захоплювалися, запитували, скаржилися. Я теж сказав Максиму Тадейовичу, що група студентів нашого Київського медінституту написала листа першому секретареві ЦК КПУ, аби хоч декотрі предмети викладалися українською мовою, але відповіді так

і немає. Рильський трохи подумав і відказав: «Ви добре зробили, що подбали за рідну мову, але від того можуть спіткати вас певні незручності. Оцього мого вірша про мову теж не друкує преса ось уже кілька місяців. Однак не хвилюйтеся: тепер хоч не арештують».

Придушувати українську мову і її захисників було державною справою не тільки при Сталіну—Кагановичу, а й за часів Хрущова—Кириченка (останній тоді посідав трон першого секретаря ЦК КПУ).

«Певні незручності» ми, випускники інституту, відчули незабаром. Коли розподілялися призначення на роботу, всевладний перст ідеологічної жандармерії авторам листа показав однозначно — тільки за межі України.

Для формування мого покоління, чие дитинство звдало смерчі війни, особливого значення набувала воєнна лірика Максима Рильського. У критичні години історії поет-патріот цілком розділив свою долю з долею Батьківщини. Громадянська поезія М. Рильського заговорила на повний голос зі сторінок української та всеосяжної преси, по радіо. У поета виникла можливість розбухати історичну самосвідомість свого народу, стоптану авторитарною системою.

Національно-патріотична ідея знаходить глибоке художнє втілення зокрема в поемі-оді «Слово про рідну матір» та в поемі-видинні «Жага». То зразки монументальної лірики, народженої добою руйнації і пожежі. Тема України усвідомлювалася наново, сприймалася в ретроспективі століть. Пафос високого розуміння Вітчизни, віра в незнищенність свого народу досягають потужної емоційної сили:

Хто золоту порве струну,
Коли у гусях-дух Боянів,
Хто димний запах полину
Роздавить морокотом туманів,
Хто чорну витеше труну
На красний Київ наш і Канів?

(«Слово про рідну матір», 1941 р.)

Боян — співець у стані воїнів. М. Рильський знаходить образ Матері-Вітчизни, щоб у жорстокій війні з фашизмом піднести його: Україна в нього виступає як суверен історії, як державний суб'єкт. У відчайдушно-доленосну мить поет осмислює всеохоплюючу значущість «землі, яку сходить Тарас малими босими ногами», «гарячої думи Кобзаря», Шевченкового Канева як символу безсмертя народу. Канева, що в історичному вимірі надії стоїть поруч Києва.

У сонеті, присвяченому визволенню Канева і Могили Шевченка від фашистської орди, М. Рильський уводить цей благословенний край у широчинні вічності, належності Шевченкових місць до неперушного пласту базових духовних цінностей народу:

На противагу загальноприйнятій тоді зневазі до українського слова Рильський утверджував нашу мову як універсальний феномен буття нації, як носія історичної пам'яті, як мірило духовності нинішнього і грядущих поколінь.

Уклін земний священним
верховинам,
Де тінь Тараса на віки віків,
Душі народної любові і гнів,
Знялась в безсмертя помахом
орлиним.

Важку пульсацію української історії поет передає через звіриний потопт зайд по найбільших святих наших, через слози матерів, що «квітчали сон синовнім домином».

Шевченкові верховини, Канів постають, як неоціненна духовно-історична підвалина, як знамення борні та волі.

І зловорожа падає стіна,
І непорушний, як зоря ясна,
В багрянім сьвіті виникає Канів.

Закінчилися жажітливі війни.

Видатний борець за гуманізацію людства — Максим Рильський — оспівував титанічну працю народу з відбудови сплюндрованої України. Як раптом на голову поета весною 1947 року звалилися громи й блискавиці. Йому інкримінували буржуазний націоналізм, космополітизм, філософські збочення. Парадоксально: найдошкульніше громили ті твори Рильського, за які він нещодавно одержав сталінську премію, — то були збочення у параноїдній психіці «вождя народів» та його полігачів.

Пригадується, як брутально й послідовно паплюжила Рильського сатанинська критика. Нам, школярам, на уроках української літератури вчителі радили вивирати з підручників і хрестоматій сторінки з портретів та творами «лютого ворога соціалістичного реалізму» М. Рильського. Правда, ті ж учителі ніколи не перевіряли ретельності виконання безглузких рекомендацій.

І хоча Максим Тадейович не визнавав себе винним, не каюся, його творчість, як і після тортур поета в Лук'янівській в'язниці 1931 року, зазнає істотних втрат... Тільки дивовижна життєстійкість духу вберегла його від повного занепаду. Тепер Рильський вдається до головного, — до редакторської роботи над капітальними виданнями українських класиків (Котляревського, Шевченка, Франка, Лесі Українки, яка колись благословила його на поетичну путь). Колосальне значення мала перекладацька діяльність Рильського, найкращі його переклади українською Пушкіна, Лермонтова, Міцкевича, Словацького, Ісаакяна.

Після смерті кривавого тирана знову розквітнув самобутній талант поета-красномовця. Книги Максима Рильського, написані в п'ятдесяті-шістдесяті роки є яскравим надбутком української поезії. Моє покоління зачитувалося збірками «Троянди й виноград» (1957), «Далекі небосхили» (1959), «Голосіївська осінь» (1959), «Згряя веселиків» (1960),

«В затінку жайворонка» (1961), «Зимові записи» (1964). Здавалося, на схилі літ до Майстра приходило друге дихання. Він ніби заново вицягав зі своїх острівів юності — «На білих островах» (1915), «Під осінніми зорями» (1918), у «Синю далечінь» (1922), «Крізь бурю й сніг» (1925).

Збагачений новими ідейними та естетичними надбутками, неокласицизм Рильського зміцнів, проростає буйними отавами. Неперевершені образи-перли своєї ніжної лірики Максим Тадейович виблискував у добромому світі гаїв, річок, лугів, учив нас філософські осмислювали порухи рідної природи як джерела радості й життя.

Як же так убого ви живете,
Чом так занепали ви, скажіть,
Чом у дні космічної ракети
Солов'я не в силі зрозуміть!

Гармонія людини і природи, — співдружність краси та буденної потреби, тема вічної радості й вічного смутку — лейтмотив і сутність найкращих творів останнього періоду життя Рильського.

Воістину титанічна праця Максима Рильського на ниві рідної культури ще чекає своїх дослідників. Поет-академік, поет-класик, поет-трибун, поет-філософ водночас був ученим-енциклопедистом, що торував незвідані шляхи гуманітарним наукам в Україні. Рильський створив Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії Академії Наук України (який тепер носить його ім'я), довгі роки керував ним.

Тільки зусиллями Максима Тадейовича було врятувано чавунний декорований хрест, установлений на могилі Т. Шевченка народним коштом 1884 року. Несамовиті пролеткультівці потропили хреста в 20-их роках. Академік М. Біляшівський перевіз стовп-уламок Хреста на подвір'я Київського художнього музею. Там він почав заважати і його мали допровадити на переплавку. Рильський зробив усе, лише б після реставрації меморіальний хрест знайшов своє місце на Тарасовій горі, де стояти йому довічно!

Максим Тадейович клопотався за будинок Канівського музею Т. Шевченка, щоб оздобити його майолікою за народними мотивами, — як це замислив автор проекту архітектор і художник Василь Кричевський.

Він бдав про приборкання шалю ерозійних процесів, аби запобігти руйнації Тарасової гори ярами. Виріс, розпростер до сонця кремезні віти дубок Максима Рильського, посаджений поетом 1961

року в меморіальному Шевченківському парку.

Громадянські патріотичні й культурологічні ідеї творчості Рильського сьогодні актуалізувалися. Вони допомагають побудові незалежної соборної української держави, зокрема в царині відродження української мови. Його поезія «Рідна мова» нині має гриміти вишнім дзвоном для українців.

Ось якими штрихами окреслює гібельну мовну ситуацію творча еліта сьогодні.

Усі підстави має твердити Павло Мовчан: «Ми успадкували колосально зруйнований мовний ландшафт».

У зовсім розпачливому тоні висловлюється Іван Дзюба (той Дзюба, який за імпер-шовіністичної доби шокував людство працею «Інтернаціоналізм чи русифікація?»): «Я змушений був написати, що зарікає встрахувати в дискусію на мовні теми, — бо, щоб говорити про долю української мови в незалежній державі України..., треба волячу дозу знеболюючого».

Урешті-решт, Ліна Костенко проказує: «Ця нація — трагічна» і відмовляється від будь-яких нагород, навіть від проведення свого ювілейного вечора, мотивуючи: «Скільки можна терпіти оцю зневагу до української історії, до українського слова?»

Не лише орди заброд, а й доморощені перевертні на кшталт грачів, симоненків, приморозків різних зі шкіри пнуться возвеличувати «старшобратню» мову-вампіра, аби загнати українську в резервацію. Нехай обжирає гусинь-попеліця «вишневих ніжність пелюстків», нехай шашіль московська тлїть далі «життя духовного основу», нехай навічно замовкне «сурма походу світанкова» і «волі спів». Ім би швидше занести в Червону Лінгвістичну книгу ще живе наше слово. Чи не занадто замахнулися українофоби? Доки терпіти?

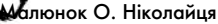
Парадоксально: все те лихо й напасті набирають справді-таки параноїдальних форм після освіжачого Помаранчевого цунамі, після того, коли нація з такими труднощами відборонила-таки свого Президента.

То ж будьмо «варті вогню святого» Тараса Шевченка, Максима Рильського й Олексія Гірича, який за волю рідного слова спалахнув ватрою на Чернечій горі і, до речі, шанував творчість Максима Тадейовича.

● Михайло ІЩЕНКО,
м. Канів

Чиновники зазвичай і надалі спілкуватимуться з громадянами “по суті” російською мовою, нехтуючи мовами інших національностей, не кажучи вже про державну українську, які б застереження не робилися у досить туманному третьому пункті проекту президентського указу. Чи не ліпше було б, аби вони нарешті до ладу, на фаховому рівні опанували державну мову на всій території України? Але, здається, таким питанням ніхто сьогодні серйозно не переймається. В такій ситуації створюються сприятливі умови для російської мови, якій може бути повернуто штучний статус “засобу міжнародного спілкування”, як це практикувалося не тільки в радянські часи, а й у період правління Л. Кучми, коли здійснювалася політика повільної деукраїнізації, провокуючи небезпечну, обстоювану у 20-ті роки минулого століття партфункціонером Д. Лебедем, “теорію боротьби двох націй”, коли пріоритети зазвичай надавалися російській культурі та мові, натомість українська опинялася в ролі наймички, перераховуючи слова Т. Шевченка, “на рівні не своїй землі”. Таким чином запроваджувалося чисто утилітарне ставлення до мови, трактування її лише як комунікативного та інформативного засобу, тому, мовляв, нічого поганого не станеться, якщо одну мову замінити на іншу, “престижнішу”. Прихильники таких поглядів часто апелювали до “важливіших” виробничих та соціальних питань, забуваючи про принцип “не хлібом единым”, цинічно нехтували духовними чинниками людського існування, суттю кожної мови, що містять у собі домінують — етногенетичний код, пошкодження якого призводить до незворотних мутацій свідомості, до породження амбівалентного психотипу, відомого під зневажливою назвою неповноцінного малороса, постійно дезорієнтованого в національному просторі, позбавленого чуття етнічної гордості та ідентичності, перетвореного на російськомовного маргінала. Проект Указу “Про захист прав громадян на використання російської мови та мов інших національностей України” під “демократичною” маскою соціальної справедливості приховує і далі білінгвальною недугу, з приводу якої українське письмоство завжди било на сполох. На жаль, нащадки не завжди здатні засвоїти гіркі уроки трагічної минушнини, усвідомити застереження своїх попередників, як-от Б. Грінченка, який у своїх “Листах з України Наддніпрянської” під час полеміки із М. Драгомановим цілком слушно попереджав, як і К. Ушинський, від фатального за своїми наслідками штучного білінгву, що негативно позначається на людському мисленні; нагадати застереження О. Потебні, який вказував на “мерзоту запустіння” як наслідок такої політики, що неодноразово підтверджувалося життєвою практикою, відображеною у драмі “Між двох сил” В. Винниченка. Адже мова як етногенетичний код передбачає відповідний тип життєдіяння, позначається на етнічній психології (згадаймо теорію Сепіра-Ворфа та підтвердження сучасних етнологів). Людина може бути достеменним двомовцем тільки в ситуації рівних мовних можливостей. Ще кращий варіант поліглота, адже чим більше мов людина знає, тим більше в неї комунікативних та духовних можливостей, однак не за рахунок материнської мови, що свого часу продемонстрували І. Франко, Леся Українка, А. Кримський, М. Зеров, В. Мисик, М. Лукаш, Г. Кочур та ін.

ПІД МАСКОЮ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ

Українська мова й досі зазнає дискримінації, що спостережливі навіть іноземці, як-от Д. Кіллєнз, Ш. Андерсен та М. Гейснер, які радили нашим країнам із приводу такого порушення прав людини звертатися до ООН (див.: “Голос України”. — 1994. — 30 червня). Треба, очевидно, усвідомити, що проти української мови віками велася війна за всіма вимогами тактики і стратегії, в одних випадках заграючи з національними почуттями, що продемонструвала українізація 20-их років, в інших — вдаючись до цинічного одержавленого терору, іноді використовуючи двомовних колаборантів, аби потім безборонно заповнити штучно створену порожнечу вже власними, відмінними від автохтонних, лексико-семантичними структурами, дарма що українців за останнім переписом — 77,9 %. Не забуваймо про цинічний указ Петра I (1720), яким заборонялося книгодрукування українською книжковою мовою у друкарнях Києво-Печерської лаври, в Чернігові та Новгород-Сіверському, указ Катерини II (1754) про заборону викладання українською книжною мовою у Києво-Могилянській академії, розпорядження синоду (1769) про вилучення українських текстів із писань церковних книг, про закриття Києво-Могилянської академії (1811), “переформовано” у духовну академію, закриття недільних шкіл (1862), в яких викладання велося українською мовою, циркуляр

міністра внутрішніх справ Росії Валуєва (1863) про заборону публікації українською мовою будь-яких творів, крім деяких художніх, обмежених цензурою, указ, підписаний царем у німецькому місті Емс (Емський указ, 1876) про заборону будь-якого книгодрукування рідною мовою в Україні та ввезення українських книжок з-за кордону, закриття українських театрів (1884), заборону української дитячої книжки (1895), підступну постанову ЦК ВКП(б) “Про обов’язкове вивчення російської мови” (1938), спрямовану на неухильну асиміляцію неросійських народів, програмовий курс компартії на “зближення та злиття націй” (1961), тобто на тотальну росіянізацію, за що викладачам російської мови та літератури навіть давали певну доплату. І коли В. Сосюра підкреслював, що “за *кожне рідне слово/В нас слали кулю вороги*”, то це була страшна правда, яку не слід забувати, адже українська мова у нас була і лишається не тільки філологією. Далекочесна метрополія завжди усвідомлювала, що мова автохтонів завжди правитиме за основу їхньої ідентифікації, і тільки усунувши цю мову, можна неподільно панувати на їхній території, перетворюючи козаків на кріпаків, депортуючи непокірних до Кубані, Сибіру чи Казахстану, влаштовуючи голодомори та репресії, розпорошуючи їх між іншими етносами, аби сліду не лишилось. Але на перешкоді імперським домаганням несподіва-

но постали українські письменники, для яких мовна справа була справою життєвої долі, іноді перестояючи на комплекс "двоєдушності" (С. Єфремов), як у випадку з М. Гоголем, який перейшов на російську мову, тому що рідна була "безперспективною". Вони в переважній більшості самотиною володіли рідною мовою і тому вже були приречені на репресії — від Т. Шевченка до В. Стуса. Дорога до свободи, як свого часу слушно зазначив М. Грушевський, в українців "вимощена книгами". Йдеться про дорогу до Помаранчевої революції. І коли Т. Шевченко писав *"Возвеличу/ Малих отих рабів німих!/ Я на сторожі коло їх/ Поставлю слово"*, він мав на увазі не слово взагалі, а, передусім, українське, свавільно відібране в його народу, перетвореного на "рабів отих німих". Тому не треба дивуватися, що психіка українців, починаючи від фатальної для них Переяславської тиски, формувалася під потужним тиском немовби вищого й досконалішого російськомовного середовища, призводила до небезпечного розколу нації. То чи варто нав'язувати українській спільноті ще одну інтригу, яка загрожувє поглиблени розмежування українства "на два підтисоти, які поступово стають етнічно чужими один одному", про що попереджає колишній депутат Верховної Ради Ю. Гнаткевич (див.: "Україна молодша" — 2005. — 24 березня)? Чи, може, слід нарешті розпочати процес конструктивного націотворення, беручи приклад із Гарібальді, Масарика чи Пілсудського, що стало для них завданням номер один, тільки-но їхні народи спромоглися на незалежність. Під час виборчої кампанії сьогочасний пан Президент полюбляв словосполучення "моя нація", яким викликав симпатії помаранчевого Майдану, тому національно свідомі інтелігенція хотіла б пересвідчитися у послідовності вельмишановного Віктора Андрійовича та його команди, у відповідності його слів конкретним справам. Чи не час звернутися до фахівців із приводу багатьох делікатних проблем сьогочасного життя в Україні, надаючи пріоритет думці лінгвістів, а не політиків, коли вже йдеться про делікатні мовні справи, довкола яких почалися нездорові передвибірні спекуляції. Чи не час критично переглянути проєкт нового Закону "Про розвиток і застосування мов в Україні", переданий Радою з мовної політики при Президентові України (1997) до Верховної Ради, який розглядався нею досить неохоче. Адже Закон УРСР "Про мови в Українській РСР", прийнятий ще радянською Верховною Радою (28 жовтня 1989) під тиском національно-демократичного руху, не відповідає сьогоденним реаліям, бо розрахований на збереження правочинності російської мови, прихованої за підступним формулюванням "вільного вибору мови навчання". Цей Закон втілювався дуже мляво, іноді просто ігноровався, перетікаючи у річці прихоро-

ваної двомовності. В Україні досі на державному рівні не утверджується принцип зіставлення, а не протиставлення різнірдіних явищ при збереженні статусу мови титульної нації, яка може і повинна виконувати функцію міжнаціонального спілкування на рідних територіях, де живе багато народів і кожен з них має право на свою мову.

Дотримання Європейської Хартії меншинних або міноритарних мов цілком можливе, але не за рахунок української мови і не шляхом протиставлення її іншим мовам. Тому слід відмежувати політику відлінгвістики, надати можливість проаналізувати дражливе питання фахівцям, зокрема філологам, які дали б сподівані рекомендації шановним урядовцям. Треба розробити досі відсутні механізми захисту української мови, як це маємо в Німеччині, Франції або Чехії, критично переосмислити досвід Скрипниківської реформи без будь-яких попереджень до її концепції, запровадити умови для формування і розвитку культури мовного спілкування з обов'язковим дотриманням 10-ої статті Конституції України в середній та вищій школах, в адміністративних установах, у рад різних рівнів та в органах виконавчої влади, у засобах масової інформації тощо, створити умови для нормального розвитку українського письменства, яке потерпає від хворобливої мовної політики, для української книги, що мусить бути конкурентоспроможною, забезпечити національний формат українській пісні та українській культурі в якомога повнішому обсязі. Нарешті треба на державному рівні запровадити в ЗМІ, на каналах радіо і телебачення в усіх регіонах України пропаганду української мови як засобу консолідації нації.

Тому розісланий у міністерства проект Указу Президента "Про захист прав громадян на використання російської мови та мов інших національностей України" видається нам сьогодні не на часі, оскільки подібного проекту указу Президента та на захист української мови немає і про який досі ніде не чути. Саме вона — українська — у багатьох регіонах України сьогодні опинилася в ситуації меншини, якою так клопочеться Європейська Хартія, саме вона потребує посутньої догочікуваної державної підтримки. Національно свідомо інтелігенція, зокрема письменники і філологи, сподівається, що такі нарешті Україна зможе стати українськомовною, як було обіцяно Президентом під час нелегких виборчих перегонів.

3 повагою —

Ю. КОВАЛІВ, професор Київського національного університету ім. Т. Шевченка, доктор філологічних наук, член НСПУ, лауреат Шевченківської премії,

А. МОЙСІЄНКО, завідувач кафедри сучасної української мови, професор Київського національного університету ім. Т. Шевченка, доктор філологічних наук, член НСПУ,

А. ГУЛЯК, професор Київського національного університету, доктор філологічних наук.

Л. ДУНАЄВСЬКА, завідувач кафедри фольклористики, професор Київського національного університету, доктор філологічних наук,

О. АСТАФ'ЄВ, професор
Київського національного уні-
верситету, доктор філологічних
наук, член НСПУ,

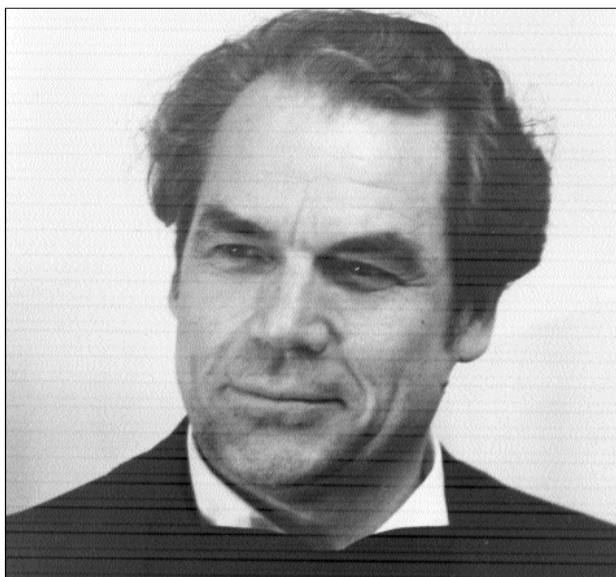
Н. ПЛЮЩ, доцент Київського національного університету,

Л. ШУРКО, доцент Київського
національного університету

Сходження на пісенний Олімп почалося для Дмитра Гнатюка з хору Чернівецького музично-драматичного театру, а до того він співав у церковному хорі в рідному селі на Буковині й мріяв присвятити себе пісенному мистецтву. 1946 року став студентом Київської консерваторії і потрапив у клас видатного співака Івана Паторжинського. Яскравий талант плюс навчання у чудового педагога швидко дали позитивні результати, — вже з другого курсу Дмитро Гнатюк виступає як соліст на сцені Оперної студії при консерваторії. А в Київському оперному театрі він дебютував 1951 року в опері «Наталка Полтавка». Згодом, працюючи з видатними співаками, Дмитро Гнатюк протягом перших років творчості співав партії в операх. А загалом у репертуарі — понад 50 партій в операх вітчизняних і світових композиторів, серед яких — М. Лисенко, П. Чайковський, Дж. Верді, В.-А. Моцарт, Р. Вагнер, Ш. Гуно, М. Мусоргський та інші. У творчості артиста глядачів захоплювала органічна єдність вокального й акторського втілення образу, вміння різними засобами оперної і сценічної виразності розкрити глибокі людські характери, найпоетичніші відчуття серця й

Нещодавно Дмитро ГНАТЮКУ — українській оперній легенді — минуло 80 років. Уже понад півстоліття його унікальний голос зачаровує і надихає численних шанувальників, кількість яких не зменшується з роками. Так само, як не зменшуються енергія і творчий потенціал видатного співака.

часом навіть в екстремальних умовах. Президент також оголосив про надання Дмитрові Гнатюку звання Героя України.

Суто мистецька частина концерту виявилася дуже насиченою. Справжнє захоплення викликав виступ самого ювіляра, який більше години співав улюблені багатьма поколіннями пісні: «Черемшина», «Пісня про рушник», «А я люблю, люблю, як в юності», «Два кольори», «Летять, ніби чайки», «Гандзя» та багато інших. Такою надзвичайною енергією і творчим довголіттям можна тільки захоплюватися. А такий всенародний любові —

ЛЮБЛЮ. ЯК Е ЮНОСТІ!

Такий всенародний любові — по-доброму позаздрити. Одразу зрозуміло, хто насправді є народний артист — саме той, хто протягом кількох десятиліть збирає повні зали вдячних слухачів, той, чия творчість не старіє з часом.

душі. Складні партії у багатьох операх потребували постійного вдосконалення, але Дмитро Гнатюк знаходив час і для концертної та гастрольної діяльності. У

співах — О. Бородіна, М. Глінки, С. Рахманінова, М. Римського-Корсакова, П. Чайковського, Дж. Верді, А. Дворжака, Дж. Россіні, Ф. Шуберта...

Дмитро Михайлович прославив українську музичну культуру в багатьох країнах світу. Де б не співав українських народних пісень, — скрізь його спів мав

Михайлович заспівав кілька українських пісень, і журналісти написали в газетах, що це було надзвичайне інтерв'ю, завдяки якому вони зрозуміли душу українського народу, бо пісня сказала більше за слова. Взагалі ж Дмитро Гнатюк побував із гастрольми в багатьох країнах — США, Канаді, Франції, Японії, Німеччині, Польщі, Іспанії та інших.

Творча енергія Дмитра Михайловича яскраво проявилася не тільки у співочому мистецтві. З 1974 року він виступив як режисер оперних вистав. Серед його постановок — такі відомі опери, як «Аїда» Дж. Верді, «Мазепа» П. Чайковського — перелік можна продовжувати ще довго. А з 1988 року і донині Дмитро Гнатюк — головний режисер Театру опери та балету.

Свідченням незгасимості творчого вогню Дмитра Михайловича і справді всенародної любові до співака став ювілейний концерт-бенефіс «А я люблю, люблю як в юності» в палаці «Україна». Такого аншлагу пригадати важко — на жодних концертах розрекламованих російських поп-зірок, які постулюють себе народними й найулюбленішими, не спостерігалось такого ажіотажу. Оскільки багато людей пройшло за запрошеннями, то зрозуміло, але шанувальники ладні були слухати улюбленого артиста навіть стоячи. Приємно, що серед слухачів були представники не тільки старшого покоління, які могли бачити й чути Дмитра Гнатюка у його зоряних ролях на сцені Оперного театру, а й молодша генерація, яка сприймала спів артиста з не

Еней («Енеїда» М. Лисенка)

меншим захопленням.

Був на концерті і Президент Віктор Ющенко, який тепло привітав ювіляра з днем народження, згадав про його громадянську позицію, — адже Дмитро Михайлович багато їздив на зустрічі з виборцями в різні регіони України, виступав

самбл «Кобза», Анатолій і Олексій Паламаренки, оперні співаки Володимир Гришко, Фемі Мустафаєв, Володимир Опенько, Ольга Нагорна, Оксана Дика, Микола Мозговий, Тарас Петриненко і Тетяна Горобець, Святослав Вакарчук, капела «Думка». Деякі з них співали пісні з репертуару Дмитра Гнатюка. Пролунало багато теплих слів на адресу ювіляра — його називали і гетьманом української культури, і говерлюю пісенного мистецтва, відзначали його величезний внесок не тільки в оперне мистецтво, а й у збереження і популяризацію української пісні. Тож вітаємо Дмитра Михайловича з днем народження, бажаємо улюбленому співаку незгасимої творчої енергії — тієї, яка багато років живить українську культуру.

Підготувала Катерина ТАРЧЕВСЬКА

Фігаро («Севільський цирюльник» Дж. Россіні)

репертуарі Дмитра Михайловича сотні творів українських композиторів — С. Воробкевича, С. Гулака-Артемовського, М. Леонтовича, М. Лисенка, О. Нижанківського, О. Білаша, П. Майбороди, Д. Січинського, А. Кос-Анатольського, зару-

я раз дівчиноньку», «Ніч яка місячна», «Ой кум до куми залицявся», «Ой у полі три криниченьки». Сам співак в інтерв'ю розповідав про випадок, який трапився з ним в Австралії, коли на пресконференції не виявилось перекладача. Тоді Дмитро

Мазепа («Мазепа» П. Чайковського)

СЛОВО Просвіти

Засновник:
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво КВ № 4066 від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА

Редколегія
Любов ГОЛОТА
Ярема ГОЯН
Павло МОВЧАН
Анатолій ПОГРІБНИЙ
Олександр ПОНОМАРІВ
Іван ЮЦУК

Заступник
головного редактора
за спеціальною тематикою
Іван ГОЛИБАРД
9-47 (тел./факс)

Заступник головного редактора
за виробничим питанням
Наталія СКРИННИК
228-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК
228-63-69

Літературний редактор
Олександра ТКАЧ
462-05-57

Відділ культури
Катерина ТАРЧЕВСЬКА
462-05-57

Відділ літератури
Марія КРИШТОПА
462-05-57

Відділ коректури
Тетяна МИХАЙЛЕНКО
Ірина СТЕЛЬМАХ
228-63-69

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Оксана ПЕТРИЧЕНКО
228-63-69.

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail:
slovo_prosvity@ukr.net

http://
slovo.prosvita.com.ua

Індекс газети
«Слово Просвіти» — 30617

Видруковано з готових
фотоформ на комбінаті
«Преса України» у середу.
Зам № 3301214

Загальний наклад — 34800

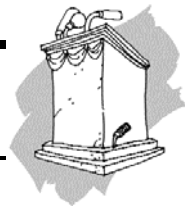
Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право редагування та скорочення текстів.

При використанні наших публікацій посилання на «Слово Просвіти» обов'язкове.

Передплатна ціна, враховуючи поштові послуги:
на місяць — 3,29 грн.
на 3 місяці — 9,59 грн.
на півроку — 19,18 грн.

ПОГЛЯД

Дуже мало часу минуло від перемоги Помаранчевої революції, щоб можна було всебічно оцінювати досягнення нової влади. Безумовно, вони є, їх видно неозброєним оком. Нова мітла по-новому мете. Влада стала прозорою, відповідалішою і чеснішою — останнє поки що здебільшого в деклараціях. Вишукано джерела поповнення бюджету, прихований дефіцит якого у 32 мільярди гривень залишив у спадок скинутий режим. Соціально спрямовану політику підкріплено ухваленим Законом про бюджет, який підписав Президент і дію якого вже незабаром відчуте більшість української спільноти.

Усе це, звісно, не впало манною небесною — довелося вживати непопулярних заходів щодо олігархів, яких позбавлено податкових пільг, рішуче викоринювати корупцію і казнокрадство, виводити з "тіні" на світло цілі галузі економіки, вживати правових заходів до порушників чинного законодавства. У відповідь — прихований опір, гуртування нової опозиції. І це нормально: влада буде сильною, якщо їй протистоятиме така ж сильна опозиція. Тому критику дій уряду, якому супротивники не прощають жодного промаху, треба сприймати тверезо й відповідно реагувати на неї. А от зайвих приводів для критики на радість опонентам давати не слід. Та саме це і не вдається. Принаймні словесні перепалки, що спалахують між найвищими урядовцями, стають набутком загалу і його важко переконати в тому, що це якраз і є рисою демократизму та дискусійності, як це намагаються подати.

Власне, конфлікти між лідерами окремих структур, що згуртувалися навколо Ющенка під час президентських перегонів, спалахували й раніше. Пригадаймо бодай публічні брутальні висловлювання Безсмертного на адресу Юлії Тимошенко — слава Богу, їй вистачило християнського терпіння не опуститися до такого ж рівня. Взагалі, ті тертя серед прихильників Ющенка, які йому невідомо-якими зусиллями вдавалося нейтралізувати під час боротьби за владу, виткнулися, як шило з мішка, коли блок прийшов до влади.

Перші іскри викресалися у взаєминах Прем'єра та міністра юстиції Романа Зварича, коли уряд, щоб перешкодити зловживанням, ухвалив розпорядження про заборону реекспорту нафти з України. Тоді міністр відмовився реєструвати цей акт як такий, що нібито суперечить законодавству. Більше того, ображений міністр пригрозив своєю відставкою, якщо урядова ухвала не буде скасована. Події кують, що Зварич так рішуче виступив проти заборони реекспорту нафти, оскільки його дружина є співвласницею однієї з фірм, яка

довів у лобіюванні інтересів нафтопереробних заводів.

Інший конфлікт розгорівся між секретарем Ради національної безпеки та оборони Петром Порошенком та Головою Служби Безпеки України Олександром Турчиновим, людиною Юлії Тимошенко. Останній обрався на те, що указом Президента був звільнений із посади першого заступника Голови СБУ генерал Олександр Скибінецький, який, за словами Голови, "відіграв не другорядну роль у ході Помаранчевої революції, доклавши максимум сил, щоб не допустити кровопролиття людей, які вийшли на Майдан".

вився, що по тих областях, по яких вона бралася забезпечити передвиборну кампанію, він дуже скромно оцінює її досягнення. На що Юлія Тимошенко не заборонила публічно відпарувати: мовляв, під час виборів Президента вона не брала жодних зобов'язань перед Віктором Ющенком. Цей обмін дошкульними репліками прикро вразив багатьох.

Копирсатися в чужих конфліктах — справа невдячна, навіть ко-

Друга причина та, що, на жаль, Вікторові Ющенку не вдалося виконати обіцяне: відділити бізнес від політики та не брати в уряд партійних лідерів. Ніхто ж серйозно не вірить, що такі круті верховоди, як Порошенко або Червоненко відмовилися від свого бізнесу, передавши управління якимсь аудиторським компаніям, і не лобіюватимуть його.

Як не важко збагнути, нинішні конфлікти випливають із бізнесових інтересів і пов'язані з ними.

РЕГІОНИ

СТАЛІН, РУЗВЕЛЬТ І ЧЕРЧІЛЬ ДЕСТАБІЛІЗУЮТЬ КРИМ

Відлити у бронзі Сталін, Рузвельт і Черчіль сидітимуть — як на відомому фото — або на в'їзді в Лівадію, або у сквері перед Організацією 9 травня. Таке, звичайно, не зрувати ситуацію — виділити тритон-Російській війні".

ЧВАРИ НА ПЕЧЕРСЬКИХ ПАГОРБАХ

Довірою треба дорожити. Втратити її легко, а здобути важко. Сьогодні негаразди в житті, кадрові промахи, неетичну поведінку окремих керівників пересічні громадяни списують на оточення Президента, а до нього самого апелюють щодо відновлення справедливості. Сьогодні їхні лозунги — це лозунги передвиборної боротьби: "Ющенко ТАК!"

Це при тому, що такого подання від Голови СБУ не було, його навіть не поставили до відома. Причина такого розвитку подій, — можна припустити — в інтригах Порошенка. Той не забарився звинуватити Олександра Турчинова щонайменше в неповазі до Глави держави.

У самої Юлії Тимошенко не все гаразд складається у взаєминах із Петром Порошенком: хоч як би ретельно приховувалися тертя, все це, на жаль, виходить на люди. Навіть Президентові довелося визнати існування конфліктних ситуацій на вищих щаблях української вла-

ли це стосується найвищих посадовців. Набагато важливіше розібратися в причинах.

Перша причина полягає в тому, що вочевидь певні векселі були видані Ющенком-кандидатом і за ними, як людині чесній, що дотримує слова, довелося платити Ющенко-президентові. Наприклад, чи не найбільші плоди від перемоги зібрав лідер соціалістів Олександр Мороз, партія якого підтримала Ющенка на останньому етапі боротьби: впродовж тривалих "консультацій" він виторгував три важливі міністерські портфелі та з півдюжини постів голів облдержадміністрацій для своїх партійців. Тоді як обділеними залишилися такі його соратники від першого дня кампанії, як Українська Народна Партія Юрія Костенка чи Українська республіканська партія "Собор". За якими критеріями оцінювався внесок у перемогу цих партій, важко сказати, але партія Петра Порошенка, принаймні організаційно й кількісно здається набагато скромнішою. Чи не це призвело до того, що і костенківці, і матвієнківці, як і інші дрібніші партії коаліції "Сила народу", відмовилися вливатися в новостворену пропрезидентську партію із закрутистою назвою "Народний союз "Наша Україна"?

влади, яка теж від них не дуже відмовляється. На цьому ґрунті полишив фракцію Юлії Тимошенко депутат Степан Хмара, який до того ж є ще й заступником пані Тимошенко по партії. Останньою краплею, що перепопила чашу терпіння принципового депутата, стало прийняття до фракції низки депутатів із команди Януковича, а надто — Олександра Абдуліна, одного з найближчих соратників Ігоря Бакая, проти якого порушено кримінальну справу.

Що ж до партійного лідерства, то тут приклад іншим демонструє Прем'єр-міністр Юлія Тимошенко, зберігши за собою керівництво партією "Батьківщина". Це свідчить про її намагання вести свою політичну гру та нарощувати власну політичну потугу з огляду на наступні парламентські вибори 2006 року: вже на порядку денному постало питання про влиття до "Батьківщини" партії "Яблуко" Бродського. Про подібні наміри свідчить і той факт, що затята противниця політичної реформи нині й не згадує про її небажаність, — згідно з реформою значно зростають владні повноваження Прем'єра і так само значно обмежуються повноваження Президента.

Третя причина — і основна — полягає в тому, що навіть ті лідери, які щиро вважають себе націонал-демократами, якщо не націоналістами, як і раніше водилося, на перший план виставляють власні інтереси, забуваючи про загальнонаціональні. Брак єдності на базі національної ідеї, національних інтересів, розбрат та гетьманство, які завжди губили Україну, на жаль, і нині її роздирають.

Українське суспільство живе сподіваннями на краще. За результатами опитування, проведеного Київським міжнародним інститутом соціології (КМІС) та фондом "Демократичні ініціативи", майже 70 відсотків людей вірять, що Ющенко покращить їхнє життя, а 57 відсотків підтримали призначення Юлії Тимошенко Главою уряду. Інше дослідження (соціологічною службою "Український барометр") показало високий рівень довіри населення: до Ющенка — 62,9 % респондентів, до Тимошенко — 50,4 %. Чвари на владному Олімпі дискредитують нову владу і вимивають зерна довіри до першої особи, яка має і зобов'язана навести належний порядок на знаменитих Печерських пагорбах. І саме для цього слід використати високий кредит довіри та сподівань українського народу.

Віталій КАРПЕНКО
Фото Ганни ОБОРСЬКОЇ

«МАЛИЙ МАЙДАН» У СІМФЕРОПОЛІ

Ціле містечко з 30 великих наметів, назване пікетувальниками "Малий майдан", виросло на головній площі Сімферополя. Його встановили кримські татари, що приїхали з Алушти й Партеніта. Вони виступають проти розпалювання міжнаціональної ворожнечі й вимагають безплатного виділення земельних ділянок на південному березі Криму.

"Це — спосіб привернути увагу Уряду України до кримських проблем", — говорять пікетуючі. Їх обурили образи щодо кримських татар, які постійно звучали під час наради керівництва автономії, тож "акція спрямована проти нагнітання міжнаціональної ворожнечі з метою притягти до відповідальності "ідеологів антитатаринізму". Цілодобове пікетування активістів триватиме до приїзду представників парламенту України. Кількість наметів учасники акції збільшують до 100 й встановлюють їх також перед приміщенням парламенту автономії.

Віктор ХОМЕНКО,
Крим

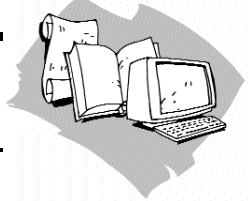
Критику дій уряду, якому супротивники не прощають жодного промаху, треба сприймати тверезо й відповідно реагувати на неї. А от зайвих приводів для критики на радість опонентам давати не слід.

займається нафтовим бізнесом, і така заборона їй зовсім не вигідна.

Тимошенко не скасувала розпорядження, але знайшла компроміс, встановивши податок на додану вартість при імпорті російської нафти в Україну, що унеможливило б махінації з поверненням податку. Схоже, що Зварича це не влаштовувало, і все закінчилося скасуванням названого документа указом Президента. Зварич же не проминув нагоди звинуватити уря-

ди і визнати на прес-конференції для журналістів, що йому довелося закликати фігурантів цих конфліктів подати одне одному руку.

Та й у взаєминах Президента й Прем'єр-міністра не все так безхмарно, як може здатися на перший погляд. В інтерв'ю московській газеті "Коммерсант" Віктор Ющенко сказав, що багато хто хотів очолити уряд, але він нікому нічого не обіцяв. Що ж до Тимошен-

Основне завдання, над яким працює Харківська обласна «Просвіта», — давнє і незмінне: жити і творити в Українській Україні, бо тоді буде у «своїй хаті своя сила, воля».

Про це йшлося 27 березня ц. р. на звітно-виборній конференції об'єднання. Із цього просвіт'яни Харківщини виходили, у цьому напрямку діяли і планували свою роботу.

Із доповіддю про роботу правління Харківської «Просвіти» за період 2000—2005 рр. виступив голова, професор Анатолій Кіндратенко, зазначивши, що робота Об'єднання зосереджувалася за такими напрямками, як захист та утвердження української державної мови, видавнича та бібліотечна справа, правозахисна діяльність тощо.

Державотворчої діяльності «Просвіти» місцева влада не підтримувала, а навпаки, — знаходила різні зачіпки, щоб її утискати, зауважив голова правління:

«28 вересня 2004 р. відділ міліції по боротьбі з економічною злочинністю разом із загоном «Беркута» вилучили в нас комп'ютер майже на 3 місяці; у друкарні, де мала бути надрукована робота А. Куліша ще в жовтні 2004 р., була поставлена міліція, яка пильно стежила за всім, що друкується; на вибори та Помаранчеву революцію ми віддали багато часу та моральних зусиль, тут було вже не до друку; на ту ж Помаранчеву революцію ми витратили, за нашими мірками, значні кошти. Лише в березні ми почали приходити до тями й відновлювати втрачене. Події останніх місяців наводять на думку, що умови роботи Харківської «Просвіти» не зміняться, що українці, як були, так і залишаться пригнобленим народом у власній державі. Але в цьому винні ми самі, бо дозволяємо зайдам сидіти на нашій шиї.

Успішно видається всеукраїнська газета «Журавлик», — на сьогодні їхній середній наклад по передплаті складає близько 15 тис. прим. Надзвичайно велика заслуга в цьому редактора п. Лідії Шип.

За звітний період вийшло у світ 13 книжок-брошур, які головним чином безкоштовно роздавалися у бібліотеки, школи та вчителям, зокрема А. Куліш «Геноцид. Голодомор 1932—1933», 2001 р. — 8 тис. прим.; О. Різниченко «Спадщина тисячоліть», 2003 р. — 3 тис. прим.; Т. Скрипник «Життя прожити — не поле перейти», 2003 р. — 2 тис. прим. тощо.

Харківська «Просвіта» у виборчу кампанію включилася з вересня 2004 р. друкуванням, поширенням і розсилкою агітматеріалів. Усього було надруковано кількост тисяч примірників. Коли ще у виборчих штабах ділили місця та посади, на-

ші матеріали вже масово працювали на В. Юценка. Тому набіг відділу міліції на «Просвіту» 28 вересня не випадковий. Вони нас вираховували, шукали й мали намір забрати різнографи, які ми врятували, але забрали комп'ютер.

Багато наших активістів їздили на Майдан у Київ за просвіт'янський кошт, чимало допомагали активістам наметового містечка у Харкові».

У доповіді п. Кіндратенко відзначив, що організаційна робота, яка вимагає надзвичайно багато енергії, зусиль, часу, вміння працювати з людьми, на дуже низькому рівні.

СЛОБОЖАНЩИНА ОРГАНІЗОВУЄТЬСЯ

«Цей вид діяльності обласної «Просвіти», — зазначив доповідач, — у нас найзанедбаніший. Не вистачає відповідних організаторів-активістів». Найкраще справа поставлена в північно-західному куті Харківської області (райони Краснокутський, Коломацький), головним чином завдяки зусиллям голови Краснокутського райоб'єднання «Просвіта» Віктора Кібкала.

Вибори показали: в тих районах, де ведеться якась просвітницька робота, за В. Юценка була подана найбільша кількість голосів. Нехтувати цим недопустимо.

Зміцнення «Просвіти» — один із найважливіших напрямків роботи. Якщо хочемо досягти своєї мети, то тільки гуртом, тільки сильною організацією. У нинішніх умовах наступу всеїдної ліберальної ідеології національно-патріотич-

ному українству можна протистояти лише згуртованими силами. Тільки громадою ми можемо відстояти свої права і свободи. Ліберали, які прийшли сьогодні до влади, не є нашими однодумцями, і чекати нам не можна. Вони зрозуміють лише силу нашого згуртованого українства.

Організаційна робота надто копітка. Постійно потрібно працювати над ростом наших рядів, залучати здібну молодь, розширювати мережу «Просвіти». Маємо поставити перед собою завдання, щоб у кожному райцентрі, в кожному селі були осередки «Просвіти».

Ми завжди повинні пам'ятати, що ти — українець чи українка і на першому місці в житті повинна бути Україна і наші українські справи. Тут кожен із нас зможе реалізувати власні здібності, таланти, знайти щастя і працювати на радість собі, родині, Україні.

Важливе місце в організаційній роботі належить сплаті членських внесків. Саме внески певною мірою скріплюють і дисциплінують організацію.

Делегати наголошували на фінансових проблемах «Просвіти», і підтверджували, що це питання можна розв'язувати до певної міри внесками. На голому ентузіазмі далеко не поїдеш. Для виконання основного завдання «Просвіти» — утвердження української державної мови, розвитку національної культури, формування національної свідомості, національної гідності та національної гордості, повинен бути не лише сильний дух, а й кошти.

Делегати гостро критикували нову владу за ліберальну політику. Адже Україна — мононаціональна держава. За останнім переписом населення 78 % складають українці, а в регіонах Заходу, Центру та Півночі — понад 90 %.

Через це політика має носити національний характер. Прикладів в українській історії маємо більше ніж достатньо. Скажімо, лібералізм та довірливість керівників Української Народної Республіки привели до втрати державності в 1918 р., як наслідок — жорстоке винищення українців голодоморами, репресіями, суцільним винищенням українців голодоморами, репресіями, суцільним винищенням.

Національний фактор щоразу відроджував націю, і вона завжди боролася за свою свободу. Історія пам'ятає народне повстання під проводом славних лицарів України — Івана Гонта та Максима Залізняка (1768 р.) проти загарбників під назвою «Коліївщина». Зразком національного лицарства й героїзму за волю рідної Батьківщини стала українська молодь у 1918 р. під Крутами, всенародна героїчна боротьба Української Повстанської Армії проти окупантів як коричневих, так і червоних бандитів під час Другої світової війни 1941—1945 рр. і т. д. Не зломив українців ані тюрми, ані репресії. Це говорить про величезну силу національного духу українців.

У 1991 р. українську довірливість, національний революційний романтизм використали спритні пройдошівці. За завісою солодких обіцянок відбувався тотальний грабунк України, що вилилося у пра-

вову анархію, або, як народ дав влучну назву цьому явищу — «безпредел». Захопивши засоби масової інформації, «нові» вносять розпусту, агресію, насильство, жорстокість. Усе національне, добре, моральне витіснюється і витісняється. Ось чому народ вийшов на вулиці та майдани за Правду, за Свободу, за Демократію, проти брехні, свавілля, приниження національної гідності. Нову владу ми вибороли, вистояли, викричали і не дозволимо, аби підмінили наші національні права і свободи всеїдним лібералізмом, що за суттю своєю, є не ідеологією, а вульгарною сумішшю світових ідеологій, де немає місця моральним і духовним цінностям, а повсюдно панує дух наживи, індивідуалізму, хижого прагматизму тощо.

Практика кадрових призначень у Харківській області, — підкреслювали делегати, — не витримує жодної критики. Для керівників нової місцевої влади національні інтереси українства не потрібні. Особливо яскраво це видно на прикладі мовної політики.

У центрі уваги роботи конференції стояло питання функціонування української державної мови. На Харківщині проживає 2 млн. 48 тис. (близько 70 %) українців, понад 600 тис. — представників інших національностей. І це повинно бути в основі державної політики на Харківщині. Однак виходить усе навпаки: засилля російської, її панування відчувається скрізь, насамперед, в органах державної влади, в інформаційному просторі, освіті, бізнесі тощо. Це вже становить національну небезпеку та сприяє поширенню сепаратистських тенденцій. Обурення у делегатів конференції викликали нещодавні заяви секретаря РНБО п. Порошенка про захист російських шкіл в Україні, відкриття російськомовних груп у вищих навчальних закладах. Дивний спосіб боротьби за національну безпеку!

Як грубу провокацію проти українців розцінено делегатами відомий законопроект п. Мороза про другу державну російську мову в Україні. Та найбільше обурення і гіркоту сподівань після Помаранчевої революції викликала ганебна звістка про те, що новою владою готується низка Указів Президента України щодо післякучмівського облаштування України, і серед них проект Указу «Про захист прав громадян на використання російської мови та мов інших національностей України». Такий Указ не консолідуватиме української нації та підсилить кушарьовські сепаратистські тенденції, що дуже розігрівалися на Харківщині. Це посилить домагання певних політичних сил щодо узаконення двомовності, панування в Україні російської мови над українською.

Такий крок негативно вплине на авторитет нової влади. Український народ ніколи не погодиться, щоб в Україні панувала чужа мова, чужі порядки, чужі стандарти.

Стратегічною метою, яку затвердила обласна конференція Харківської «Просвіти», — зробити Україну українською. Цим визначаються і основні напрямки роботи на перспективу. І в цьому були однакові делегати конференції.

На конференції обрано головою Харківської обласної «Просвіти» на нову каденцію професора Анатолія Кіндратенка. Обрано раду, правління, Контрольно-ревізійну інспекцію.

Відповідно до установлені норми обрано делегатів на VII-ий з'їзд «Просвіти».

- **Микола НЕСТЕРЧУК**, заступник голови ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка
На фото: Професор **Анатолій КІНДРАТЕНКО** — знову голова Харківської «Просвіти»

ВАСИЛЬ КЛІЧАК:

«ДУХОВНІ ПОТРЕБИ УКРАЇНЦІВ ЗАКАРПАТТЯ ВИМАГАЮТЬ ДЕРЖАВНОГО ВИРІШЕННЯ»

На Закарпатті — чергова (сьома) звітно-виборна конференція обласної «Просвіти» відбулася 26 березня.

Із гірських районів та з Ужгорода прибуло близько 100 делегатів.

Впало в око, що це люди переважно старшого віку, є й такі, що пам'ятають «Просвіту» довоєнну. Але є й молоді просвіт'яни.

Делегати не могли оминати проблем загальнополітичних, муніципальних виборів, Помаранчевої революції. І хоча владна верхівка в області змінилася, середня ланка залишилася такою ж, як була. У містах і районах управління освіти чи культури очолюють ті ж, що й учора, тобто, представники «есдеків об'єднаних». Це не могло не трижикати просвіт'ян.

Ще одне болюче для них питання — питання єдності. В області існує ще одна «Просвіта», підтримувана колишньою владою. Лейтмотивом у виступах делегатів звучала думка про об'єднання обох «Просвіт», причому те побажання було щирим і доброзичливим.

Радше те, що до «Просвіти» влилися молоді люди, представники бізнесу, науки, літератури, такі, як Василь Кузан, Денис Добра, Богдан Коштулинець.

Голова обласної «Просвіти» професор Ужгородського університету Павло Чучка, знаний мовознавець у слов'янському світі, звітував на конференції востаннє.

Враховуючи його великий внесок у розвиток просвітницького руху на Закарпатті, конференція одностайно обрала Павла Павловича почесним головою обласної «Просвіти».

А новообраним головою став Богдан Коштулинець.

Обрано делегатів на VII-ий з'їзд «Просвіти».

Як це не дивно, але на Закарпатті, відзначали делегати, залишається болючим питання міжнаціональних стосунків. Українська влада недостатньо дбає про задоволення духовних потреб українців. Це питання підготує детальніше хтось з місцевих науковців для доповіді на науково-практичній конференції, яку «Просвіта» планує провести у травні.

Чекаємо на з'їзді делегатів від Закарпаття з їхніми думками, позиціями, побажаннями.

- **Василь КЛІЧАК**, член Центрального правління ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка

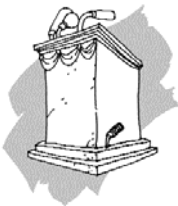
ДУМКА УЧАСНИКА

Володимир ЗУЗУЛЯ:

...сті «Просвіта» існує в 7. На організаційну роботу не вистачає коштів.

Прогрес відсутній, але... Нова влада в області не володіє державною мовою і не переймається цим. Ректори-прибічники ПІСУАРУ (Південно-Східної Автономної Республіки) залишаються на своїх місцях, і не збираються українізувати вищі навчальні заклади в Харкові... Усі ці факти викликали дискусію серед делегатів харківської обласної «Просвіти»: чи матиме нова влада підтримку населення й національно-демократичних партій і рухів на наступних виборах.

Позитивом конференції стало й те, що вибори голови об'єднання вперше за 14 років були альтернативними, тобто розглядалися дві кандидатури. Головою знову обрали професора Анатолія Кіндратенка».

ПЕРСПЕКТИВИ

3 квітня Президент України Віктор Ющенко в супроводі дружини Катерини, держсекретаря Олександра Зінченка, секретаря РНБО Петра Порошенка, міністрів закордонних справ, оборони, економіки та транспорту Бориса Тарасюка, Анатолія Гриценка, Сергія Терехіна та Євгена Червоненка відбув із робочим п'ятиденним візитом до США. Ще перед зустрічами з найвищими посадовцями Сполучених Штатів Президент заявив, що прагне вивести українсько-американські стосунки на новий рівень: "Це буде зовсім інший, новий стандарт відносин. Перед нами справді унікальні історичні можливості, і, дай Боже, щоб наша нація впоралася з цим чудесним, приємним викликом".

У рамках візиту Віктор Ющенко побував у Вашингтоні, Бостоні та Чикаго, зустрівшись із Президентом США Джорджем Бушем, віце-президентом Діком Чейні, державним секретарем Кондолізою Райс, також із бізнес-елітою США й українською діаспорою. 6 квітня Президент України виступив на спільному засіданні Палат Конгресу США.

Президенти України та Сполучених Штатів підписали спільну заяву "Порядок денний нового сторіччя для українсько-американського стратегічного партнерства". За словами Віктора Ющенка, нова стратегія "знаменує нову еру стратегічного партнерства між нашими країнами". Коментуючи зустріч, він сказав, що сторони "мали продуктивну розмову з широкого кола пи-

тань", зокрема йшлося про захист прав і свобод людини, нову роль України в непоширенні зброї масового ураження, активніша співпраця у питанні колективної безпеки, інтеграцію України до євроструктур. Також обговорювалися міжнародні економічні пріоритети України,

Президент України закликав американських інвесторів активно вкладати капітал в українську економіку, пообіцявши, що кроки, які робить його команда в напрямку економічних, фінансових і політичних реформ, приведуть до значного прориву в цих галузях і зроблять національний

НОВА ЕРА ДЛЯ УКРАЇНИ ТА США

серед яких — вступ до СОТ у 2005 році, зняття санкцій США з деяких категорій українського експорту тощо.

Виступаючи в Торговельній палаті США перед представниками американських ділових кіл, Ющенко запевнив, що Україна готова піти на лібералізацію візового режиму зі Сполученими Штатами Америки, і нагадав, що Україна в односторонньому порядку скасувала візи для громадян ЄС та Швейцарії до 1 верес-

нини. Президент України закликав американських інвесторів активно вкладати капітал в українську економіку, пообіцявши, що кроки, які робить його команда в напрямку економічних, фінансових і політичних реформ, приведуть до значного прориву в цих галузях і зроблять національний

ринку зрозумілим та привабливим для інвесторів. Ішлося також про співпрацю обох країн у конкретних галузях — в галузі високих технологій, літако- і кораблебудуванні, в сільськогосподарському секторі, у ВПК, у будів-

че бачити американських інвесторів в червні на економічному форумі (щось на зразок всесвітньо відомого й престижного швейцарського Давоса). Таким чином, одразу після Євробачення Україна відкриє двері, насамперед, для підприємницької еліти світу. Це має стати початком переговорів України з ЄС про формування зони вільної торгівлі. Ющенко повідомив американським підприємцям, що Україна зацікавлена в реанімації проекту "Одеса-Броди" й у формуванні газового консорціуму з транспортування нафти і газу через Україну на Захід. Також Президент поінформовав про створення при ньому Інвестиційної ради — громадської ініціативи, метою якої буде сприяння входженню інвесторів в український ринок. Щодо стабільності й розвитку економіки України Ющенко докладно виклав пріоритетні соціально-економічні програми й зазначив, що за 4—5 тижнів роботи митниці у новому режимі надходження до бюджету зросли втричі, а починаючи з квітня, Україна скасовує всі пільги для великих підприємств. "Невдовзі ви побачите наймодерніший ринок в Європі", — заінтригував американську публіку пан Ющенко.

Під час зустрічей Президента Ющенка з високопосадовцями США обговорювалися й участь України в розв'язанні конфлікту в Придністровському регіоні, а також у стабілізації посткомуністичного простору загалом.

● **Олександр СОЛОНЕЦЬ**

СКАНДАЛ

Голова СБУ Олександр Турчинов заявив, що до нього звернувся экс-майор Микола Мельниченко з проханням перешкодити незаконній діяльності Бориса Березовського. У письмовому зверненні пан Мельниченко стверджує, що останнім часом реалізується злочинний план міжнародної групи осіб під керівництвом Бориса Абрамовича Березовського, який передбачає махінації і маніпуляції навколо частини копій записів розмов Кучми, переданих на початку 2002 року экс-охоронцем Кучми голові Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України 3-го скликання Олександрі Жирі. "Березовський стверджував,

МЕЛЬНИЧЕНКО ПРОТИ БЕРЕЗОВСЬКОГО

що за 500 000 доларів США викупить у Жира один із моїх записуючих пристроїв. Цей записуючий пристрій 2002 року був викрадений у мене Швецем — офіційним представником Жира у США. Про це я ще тоді офіційно повідомив ФБР і голову слідчої комісії Верховної Ради України Григорія Омельченка. Березовський пропонував мені пайову участь у розподілі мільярда доларів США, які нібито одержить від людей Кучми за те, що відведе відповідальність від Кучми за злочини, скоєні ним проти Георгія Гон'ядзе та Олександра

Ельяшкєвича. Крім того, Березовський стверджував, що, у випадку моєї згоди, це дасть йому

можливість впливати на нове керівництво України для вирішення економічних і політичних питань Березовського, і що в такому разі він вирішить із новим керівництвом України всі мої питання. Вищевикладене підтверджується задокументованими мною доказами, зокрема записаними розмовами між мною і Березовським і людьми з оточення Березовського".

На питання, чи СБУ санкціонувало відмову у видачі візи Березовському, Турчинов сказав, що це питання МЗС. Окрім того, він повідомив, що закликав Мельниченка повернутися в Україну й дати свідчення і гарантував йому недоторканність та охорону СБУ.

● **Олександр СОЛОНЕЦЬ**

ПРЯМА МОВА

Здається, ще вчора ми, громадяни славної Полтави, рішуче і твердо стояли перед облдержадміністрацією, готові до будь-яких дій, щоб захистити свій вибір.

У дні нашої революції і в дні перемоги всі світові видання писали, що українці відтепер ніколи не потерплять свавілля влади, ніколи не дадуть нікому топтатися по своїх правах і свободах. І це правда. Жодні життєві клопоти не повинні перекреслити в наших душах прагнення жити в свободі, добробуті, за Законом. Інакше все повертатиметься на круги своя. Тільки обопільне прагнення влади й громадян збудувати громадянське суспільство, крок за кроком, не відступаючи ні на йоту від великої мети, зможе привести Україну до успіху.

Та чекати кроків назустріч людям від полтавської міської влади вочевидь не доводиться. На моральну вимогу Пре-

ДО ПОЛТАВИ ПОМАРАНЧЕВА РЕВОЛЮЦІЯ НЕ ДІЙШЛА

зидента до тих ректорів університетів, які, порушуючи Закон, змушували студентів голосувати за Януковича, піти у відставку, не відгукнувшись ні ректор Технічного університету В. Онищенко, ні ректор Кооперативного університету О. Нестуля. Не йдуть зі своїх посад ні директори шкіл і дитсадків, ні завісників, ні інші чиновники міськвиконкому, які принижували й залякували своїх підлеглих, аби вони голосували за кандидата від влади. Янукович можновладцям був потрібен, щоб вони зберегли своє панування за принципом "бери та дай", і нині вони живуть так само й вихваляються, що "ніякий Ющенко нічого не змінить, і з вами ми ще розберемося".

Полтавський обласний і міський прокурори

вперто не хочуть відкривати кримінальні справи і щодо виборчих фальсифікацій, і щодо зловживань у Полтавському міськвиконкомі. Відмовлено у прокурорському реагуванні й на моє звернення щодо тих працівників правоохоронних органів, які підкидали нашоукраїнським агітаторам фальшиві гроші, ртуть, незаконно затримували їх, перевищували службові повноваження під час допитів. Прикладом цинічного ставлення Полтавського міськвиконкому до громадян міста є будівництво церкви в парку 40-річчя Перемоги, що в мікрорайоні Алмазний.

Влада, знаючи нас трої людей, запевнила, що цього будівництва не буде і не треба проводити жодних референдумів. Проте цього року будів-

ництво таки почали, бо як же інакше, якщо того хоче довірена особа В. Януковича, народний депутат України А. Кукоба. Якраз під час виборчої кампанії камінь заклали, на якому вирізьблено прізвище В. Януковича. Можна без кінця-краю перераховувати всі ці неподобства і під час виборів, і вже нові. Свідчить мозок думка, що це і є втрати на нашому шляху до громадянського суспільства.

Не може бути правда тільки в Києві, вона має бути скрізь. А це наша з вами проблема, щоб вона була правдою і в Полтаві, бо Помаранчева революція вдарила своїми хвилями об стіни міської ради й схлинула. Депутати міськради вже вдруге на своїй сесії прийняли рішення не проводити виборів міського голови в

Полтаві. Кричуще порушення й Закону про місцеве самоврядування й Закону про вибори депутатів місцевих, селищних рад та сільських, міських голів. Реакції прокуратури немає. Тож пропонуємо усім разом відреагувати твердо й рішуче, бо якщо не пануватиме скрізь закон, не бачити нам ні поваги до себе, ні добробуту, ні свободи. Саме тому я ініціював створення громадського комітету "За права і свободи полтавської громади". І комітет звертається до полтавців із закликом почати безстрокову акцію спротиву, доки не будуть призначені вибори і міського голови, і міських депутатів. Акція почнеться в неділю, 10 квітня о 14.00 масовим мітингом біля міськвиконкому. Час Помаранчєвій революції увірвети свої ідеали і в Полтаві.

● **Микола КУЛЬЧИНСЬКИЙ**, народний депутат України

АБЗАЦОМ

ПОСТРЕВОЛЮЦІЙНІ УКРАЇНА, ГРУЗІЯ ТА КИРГІЗІЯ РАЗОМ

Колишній Президент Киргизії Аскар Акаєв підписав заяву про добровільне складення повноважень із 5 квітня. "Це був єдиний можливий конституційний вибір. Було звернення до народу Киргизії, підписано заяву про добровільне складення повноважень", — сказав журналістам у понеділок представник киргизького парламенту Куманбек Аманалієв. За законами Киргизії, вибори президента мають бути призначені протягом трьох місяців після відставки президента. Цілком імовірно, що вони відбудуться 26 червня згідно з рішенням попереднього парламенту Киргизії. Попри це, ситуація в країні ще далека від стабільної. Хоча випадки мародерства після революції на сьогодні відсутні в Бішкеку, однак досі фактично існують два парламенти, спостерігається невизначеність щодо легалізації виконавчої влади тощо. Нагадаємо, що Президенти України та Грузії минулого тижня домовилися про спільні дії щодо сприяння процесу політичного врегулювання конфлікту в Киргизькій Республіці. На виконання цієї домовленості міністр закордонних справ України Борис Тарасюк 31 березня від'їздив до Бішкека. Після проведення консультацій із зацікавленими сторонами, за погодженням і в постійній координації з ОБСЄ Борис Тарасюк разом зі своєю грузинською колегою Саломе Зурабішвілі в столиці Киргизстану вели переговори з діючими політичними лідерами цієї країни, представниками ОБСЄ та неурядових організацій щодо стабілізації ситуації в країні.

ГУРВІЦ ПОВЕРТАЄТЬСЯ

Суддя Приморського суду Одеси Світлана Ярош 4 квітня виголосила рішення суду, яким міському тервиборчому пропонується скасувати рішення від 3 квітня 2002 року, відповідно до якого міським головою був визначений Руслан Боделан, і зареєструвати міським головою Одеси Едуарда Гурвіца. Рішення остаточне й оскарженню не підлягає. Після засідання суду Е. Гурвіц заявив, що "під час суду були доведені численні факти порушення передвиборної кампанії 2002 року й голосування 31 березня". Також відновлений через 3 роки боротби мер Одеси додав, що "при Боделані в Одесі знищувалася курортна зона, безкоштовно роздавалася земля працівникам прокуратури, СБУ, судів, високопоставленим чиновникам із Києва, й у такий спосіб було знищено 72 га землі".

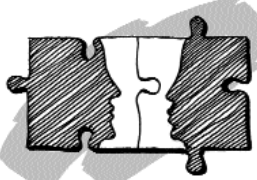
Окрім того, в понеділок в Одесі відбулася акція, організована учасниками громадської організації "Одеса — Так!", де фігурувало величезне пенсійне посвідчення з фотографією та ім'ям Руслана Боделана. До речі, рішення суду оприлюднили саме в

НАТО НАС ХОЧЕ

Генеральний секретар НАТО Яап де Хооп Схеффер, перебуваючи в Японії, заявив, що альянс "веде політику відкритих дверей для України, де прозахідні реформатори скинули проросійський режим минулого року". "Якщо Україна озвучить амбіції стати членом НАТО, НАТО прийме ці амбіції дуже серйозно", — сказав він, додавши, що Україна є особливим партнером НАТО, і що він збирається незабаром обговорити це питання з міністром закордонних справ України Борисом Тарасюком.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ

У зв'язку з тим, що призначення О. Данилової головою Луганської облдержадміністрації, а також кадрова політика нового губернатора викликали протести громадськості та багатьох громадсько-політичних сил, — Президент України Віктор Ющенко підписав Розпорядження "Про заходи щодо врегулювання ситуації в Луганській області". У Розпорядженні Президента "звернено увагу голови Луганської обласної державної адміністрації О. Данилової на суттєві недоліки в роботі з добору та розстановки кадрів у місцевих орга-

Як свідчить старовинний рукопис *Translatio tabulae*, ікона Матері Божої Ченстоховської була написана св. апостолом-євангелістом Лукою на дошці від стола, за яким їла й молилася Свята Родина.

(Продовження. Початок див. ч. 13)

В автобусі погоди не відчувалося; було тепло й затишно. Коли наші переїзди до чергового нового місця відбувалися зранку, то й ранкові молитви проводили в автобусі. Молитви з брєвіарія на відповідний день, псалми, Марійна молитва (на вервиці — “Радуйся, Маріє”), індивідуальна і колективна — створювала атмосферу єднання в Дусі, настроїв благості й умиротворення.

ПОКЛИКАННЯ Й РЕПЕРТУАР

Зрештою, так відбувалося лише зранку, а й під час коротких більш-менш тривалого перерв. Був час і для відпочинку, і для відуальних молитовних роздумів, для цікавих розповідей екскурсоводів, котрі часом супроводжували нас. Хоча, звичайно, нашим постійним пілотом і штурманом у справах був отець Радослав.

Першу половину п'ятниці ми витратили на переїзд до Ченстохови, де о 13-й годині у найсвятішому місці Польщі — каплиці Непорочної Диви Марії на Ясній Гурі — мала відбутися спеціальна Служба Божа на честь України. Під час Служби, що відбулася українською мовою, наш хор тонко й душевно виконав духовний гімн “Під твою милість” Д. Бортнянського, “Отче наш” М. Леонтовича, “Боже, великий, єдиний, нам Україну храни” М. Лисенка, псалми і антифони.

Після Служби ми лише за виразом облич поляків, на яких відверто відбивалося приємне здивування, захоплення і вдячність, зрозуміли, що це був успіх.

У санктуарії на Ясній Гурі ми провели цілий день, побувавши на екскурсії в деяких залах монастиря отців Паулінів і в їхньому великому костюлі та музеї, пройшовши Хресну Дорогу разом зі страждаючим Ісусом, захоплюючись величною архітектурою, скульптурами та живописом, а також унікальною історією цього святого місця, на яке впродовж останніх 600 років попри різні навали і окупації не змогла ступити нога жодного чужоземного загарбника. Бачили й численні свідчення вдячності Матері Божій за усунення хвороб, розв'язання родинних проблем і конфліктів. Стіни каплиць тут щільно обвішано низкими коралів, різноманітними розаріями, орденами, медалями та виробами зі срібла, золота, дорогоцінного каміння, а також інвалідними палицями, костурками й милицями, що їх залишили вдячні вірні після одужання.

Щоразу, коли приїжджаю до

Польщі, обов'язково намагаюся потрапити до Ченстохови, до цієї чудодійної каплиці на Ясній Гурі, де Найсвятіша Мати випромінює зі славетної ікони потужну силу зцілення душі й тіла.

Обідом — багатим і смачним — нас щедро нагородили сестри-назаретянки, серед яких знайшлися й наші співвітчизниці.

Увечері ми переїхали до парадного костюлу в одному з від-

ПОМАРАНЧЕВІ РЕМІНІСЦЕНЦІЇ БІЛЯ ТЕЛЕВІЗОРА

Отже, три Євгени і пані Аліція, котра постійно нагадувала нам про необхідність “взяти ще оцей шматочок”, або “нех панове спробуйо еше тего серка з пернічком”, мали за вечерею перед телевизором широке поле для обміну думками з приводу майбутнього України і Польщі.

Серед сувенірів, що їх ми презентували господарям, пан Євгеніуш найбільше оцінив помаранчевий шалик, якого не знімав із себе впродовж усього вечора, розповідаючи нам, як тут, у Польщі, всі переживали за українців під час Помаранчевої революції.

Господар дому час від часу вихоплював із п'ятдесяти телеканалів

національної гідності кожного учасника. Досить ризикована, як на мене, імпреза закінчилася весело й оптимістично, у дусі злагоди і взаємного задоволення. Подумалося тоді: якби в нас було організовано

ПО-СУСІДСЬКИ

рію і навіть земля, замкнена периметром колючого дроту і сторожовими вишками. Фашисти сповна використали винаходи і досвід мос-

Серед сувенірів, що їх ми презентували господарям, пан Євгеніуш найбільше оцінив помаранчевий шалик, якого не знімав із себе впродовж усього вечора, розповідаючи нам, як тут, у Польщі, всі переживали за українців під час Помаранчевої революції.

щось подібне, навряд чи вдалося б уникнути мордобою. Бо толерантність також не можна доводити до абсурду, навіть якщо предметом висміювання є нехай негативні, але органічно притаманні даній націо-

ковсько-більшовицького ГУЛАГу.

Екскурсантам зі всього світу демонструють фотографії, реальні предмети, атрибути “життя” в концтаборі, де життя, мабуть, нічого не коштувало, але обов'язково розка-

З МОЛИТВОЮ ЗА УКРАЇНУ

Знаменитий на весь світ образ Непорочної Диви Марії Ченстоховської у каплиці на Ясній Гурі приваблює вірних своєю

далених районів Ченстохови. Тут якраз закінчилася Служба Божа і на нас уже чекали.

Наш концертний виступ було схвально сприйнято публікою, яка гучними оплесками й радісним блиском очей реагувала на виконання кожного твору, а особливо гімну “Благослови, душа моя, Господа”, “Богородице, Діво, радуйся” та інших творів, що їх вони почувли вперше у житті.

Потім був звичайний “ринок”, коли двоє пробощів — наш і польський — оперативно розподілили нас між парафіянами. Мене і Євгена Драгу взяла до себе пані Аліція. У двокімнатній квартирі на сьомому поверсі “блоку” нас зустрів господар на ім'я... Євгеніуш (Євген)!

останні новини, серед яких ми почули про смерть генерала Кравченка, що викликало зливу запитань і спрямувало розмову в русло швидшого поєднання українців і поляків “жеби якнайскутечней увольниць се од тих холерних москалі”.

Пан Євгеніуш вважає, що найгарячішим бажанням усіх поляків є перенесення досвіду української Помаранчевої революції далі на Схід; лише в такий спосіб, на його думку, можна уникнути реальної загрози диктатури в Росії, яка стала на дикунський шлях відновлення імперії, тоді як Україні з її багатою культурою треба швидше входити до НАТО і Європейського Союзу.

У нашу розмову про спільність інтересів і близькість культур втрутилася телепередача про розмаїття ментальностей різних народів, що об'єдналися в ЄС. На екрані — акредитовані у Варшаві журналісти — німець (у помаранчевому светрі), швед, фінн, француз, чех, поляк, представниця Словаччини та італієць вправлялися у глузуванні й кепкуванні одне над одним, згадуючи традиції, прислів'я, кпини, виставляючи один одного на сміх великої зали, з якої ця передача транслювалася у прямому ефірі на всі країни ЄС. Відбувалася якась дивовижна сварка, яка часом набувала досить гострих форм і висловів, проте щоразу все закінчувалося сміхом. Суперництво в ерудиції (всі учасники розмовляли польською з відповідними акцентами) проходило весело, невимушено, але з очевидною демонстрацією

нальній культурі звички, традиції, упередження і страхи.

А може, — саме це є доказом досконалості націй та готовності до співжиття різних народів в об'єднаній Європі?

ЗА ДРОТОМ ОСВЕНЦІМА

Спав я погано. Двічі вставав, щоб відчинити вікно й охолодити кімнату зимним повітрям із вулиці, де всю ніч лютувала завірюха.

Під час раннього сніданку, з якого чомусь запам'ятався смачний білий хрін, на пропозицію господарів ми обговорювали тему життя польської діаспори в Україні. Потім пані Аліція провела нас до костюлу, де для нас відбулася спеціальна Служба Божа українською мовою. Під час співів ми вже відчули, що набуваємо досвіду, а отже, почувалися впевненіше.

Вантажилися до нового автобуса з новим водієм. Кшиштоф од вчорашнього дня “на зерване глови” мчав цим автобусом із Неополь (!) до Ченстохови. Як розповів, найскладніше було в Альпах, де тисячі авто важко просувалися засніженими дорогами. Але пароль “їду до Польщі, щоб взяти на борт прохані із України” відкривав йому зелену вулицю.

Того ж суботнього дня ми відвідали музейний комплекс Освенцім-Біркенау, після чого у деяких гурманів тимчасово зник апетит. У цьому таборі смерті, де закатовано кілька мільйонів людей різних національностей, досі відчувається дух страху смерті, що його випромінюють бараки, каземати, камери, карцери, шибениці, печі кремато-

ву провідницю по музею пані Дануту Тишкевіч.

— Так, без жодного сумніву: рішучим чином збільшилася кількість відвідувачів, а особливо молоді. Наприклад, у Німеччині відвідання табору в Освенцімі входить до обов'язкової шкільної програми. На Заході постійно зростає зацікавленість до Музейного Комплексу “Освенцім-Біркенау”. Минулого року з країн Європи до нас прибуло на 100 тисяч більше відвідувачів, ніж у попередній рік.

— Чи не здається Вам дивним, що багато країн, чії громадяни були в'язнями цього концтабору, мають тут свої національні експозиції, а Україна — ні?

— У музеї спеціально виділено один будинок для національних експозицій. Наразі там є російська виставка, поряд — циганська, французька, бельгійська, інших країн. Раніше була розширена російська виставка, яка цілісно представляла всі народи СРСР... Нині Україна — незалежна держава, а отже, може тут мати власну національну експозицію.

Закінчення буде.

Євген ГОЛИБАРД
Фото автора

P.S. У Кракові (в 40 кілометрах від Освенціма) знаходиться консульство України. Питання про достойне представлення української національної гідності в Освенцімі у формі виставки на вже виділений для цього площі піднімалося ще чотири роки тому. Чого не вистачає? Мабуть, гідності.

На стінах залів Ясногурського монастиря — костури і милиці хворих, котрі отримали зцілення в молитвах перед образом Божої Матері

Над вхідною брамою до концтабору Освенцім напис: “Праця робить вільним”

РОЗДУМИ НА ТЕМУ

“Ані на одну мить не слід нам тут забувати, що життя нам дано для любові і що ми самі — твір Божої любові до нас”. Ці слова Миколи Гоголя Олександр Шокало вибрав епіграфом до своєї есеї про плекання ладу, перші розділи якої були надруковані в ч. 6 “СП” від 10—16 лютого 2005 р. Читач мав змогу пізнати глибинну суть понять: кохання, любов, душевне, духовне, — й осягнути взаємозалежність і важливість цих первин Всеєдиного Світу в житті людини, а також ролі людини — як втілення біологічних і духовних сил — у гармонійній системі Світового Ладу.

В якій соціальній формі союзу чоловіка і жінки найповніше реалізується кохання? Як природа карає людину за порушення морального закону? На яких засадах виховувати дітей, аби вони ставали суспільно зрілими людьми? Як споконвіку в Україні вибирали собі пару і випробовували силу кохання? У чому секрет гарбуза на сватанні? Відповіді на ці та багато інших запитань шукайте у поданій нижче й у наступних публікаціях Олександра Шокала, де автор пропонує по-новому, крізь призму дії вищих законів подивитися на шлюб, сім’ю, родину, націю.

ШЛЮБ — ВИЯВ
УСЕЄДИНОГО ЛАДУ

Природні інстинкти й сердечні почування двох обранців гармонізуються в шлюбові й підпорядковуються Всеєдиній Духовній первині — Ладові: так Життєтворчий Лад реалізується в людській природі, й здійснюється генетична єдність людського світу зі Всеєдиним Світом. Від того, наскільки гармонійний, одухотворений шлюб, завжди залежала подальша доля людських родів, які одружували своїх нащадків. Для підтримання родового й етнічного генотипу предки наші знали не менше семи поколінь свого роду й добирали гідний для споріднення рід. У пошлюбленні пари молодих самооновлювалася генетична основа етнічного й вселюдського світу.

Шлюб став також засобом суспільного захисту інтимних стосунків. У парному шлюбові — моногамній родині, заснованій на міцному інстинктивно-духовному подружньому зв’язку, — життєва енергія двох закоханих реалізується через вияв повноти почуттів у народженні духовного плоду — дитини, а не розпоршується, як у позашлюбних сексуальних стосунках. У шлюбові подружжя плекає духовно-біологічне єство родини. З появою дитини родина починає жити як зріла продуктивна клітина етнічного єства. Діти — можливість вищого здійснення людського життя.

РОДИННИЙ ІНСТИНКТ

Діти як духовно-біологічний плід пошлюбленої пари є довершенням творення родинного світу, який зароджується снагою родинного інстинкту, що в ньому виявляються й природні сексуальні потреби, сповнені сердечного почуття, і сила інтелекту закоханих, і їхня воля до життя.

Самодостатні сексуальні потреби люди задовольняють і в адюльтері, а інтелектуально можуть контактувати, живучи незалежно одне від одного. Проте лише в родинному житті сексуальна й інтелектуальна взаємності набувають вищого, всесвітнього сенсу. Адже родинний світ — органічна частка Всеєдиного Світу, і в його парній єдності виявляється бінарна життєтворча сутність Всесвіту. Родинний інстинкт мають і птахи, і тварини, та тільки в людей він осмислений.

У багатьох нинішніх людей родинні інстинкти притлумлені внаслідок життя в антигуманній державній системі. Комуністичному режимові потрібні були не цілісні здорові сім’ї, а розокремлені особини невиліної трудової маси. Звідси масові розлучення й існування формальних сімей.

Збувається у Світі родина, яку засновано на природному родинному інстинкті, а не на скороминущому романтичному захваті. Така родина стає засобом біологічно-духовної самореалізації кожного з подружжя, засобом продовження людського роду.

Дитина з’являється в земному світі волею Всеєдиного (“Послав Творець дитинку”) і має щастя, і місце під сонцем, коли батьки усвідомлюють цю Всевишню волю.

РОДИНА — ПЕРШОКЛІТИНА
ЕТНІЧНОГО ЄСТВА

Від функції народження духовного плоду походить давня українська назва людської сім’ї — родина. Цей духовний архетип як плід етнічної самосвідомості наших предків виявився у всеслов’янському найменні сонячного Духа Життя — Рода та заступниць життя — Родиць. Спільну з ними світлоносну етимологію мають і прадавні українські наймення духовних життєтворчих сил — *Лад* і *Лада*, які визначають парну природу української орійської родини, сутність якої реалізується в гармонійному поєднанні зрілого чоловічого розуму й чистої жіночої душі. Звідси наше прадавнє звертання ладо (коханий, кохана). Звідси сенс понять ладу й радості в родині, ладування й радіння в Людському Світі. Звідси й моральний закон українців: “Кохання дає лад усьому”.

Родина як першоклітина Людського Світу, реалізованого в розмаїтій природі племінних, етнічних організмів, самозароджується в інтимному поєднанні чоловічої й жіночої первин. Так і в енергопродуктивній взаємодії двох космічних первин — світлої й темної, активної та пасивної, духовної й матеріальної — безперервно самозароджується самовідроджується Всеєдиний Світ. Людська родина силою кохання прилучається до Всевишньої Любові, включається в процес Безвічного Життя й здійснює Закон Всеєдиного Ладу, якому мають підпорядковуватися всі суспільні закони. І саме людська родина, яка керується в своєму особистому житті волею кохання, є голов-

А

ним центром суспільного життя. “Кохання не знає закону українці одвіку сповідають як головний (природного, неписаного) права, завдяки чому ми є Білому Світі. Бо людське кохання як вияв життєтворчості — найвищий закон для людини. Кохання — найліпша в світі спілка”, — так наш народ уважав родину як живу соціальну модель етнічного життя. Загальна мета родинного життя, міць родинного духу, єдність й духовної моці народу: “Де згода в сімействі, там спокій і мир”.

До занепаду народу призводить занепад кожної окремої родини. Коли зникає в подружжі дух життєтворчого кохання, люди втрачають сором, честь, волю до життя. А ставши підневільними, не знають почуття людської гідності: жінки запародують душу й тіло, чоловіки — розум і дух. Зрештою, цілий народ запродує себе в рабство владцям-паразитам.

Аби розтлити народ, передусім, розтлівають жінку — хранительку живого вогню кохання, плекалицю життєвої сили родини й родової пам’яті. Масове розтління жінок призводить до занепаду моралі й до винародовлення. Коли в людях занепадає етнічна свідомість і воля до життя, коли щедає дух взаєморозуміння та любові, то в такого народу вже не стає сили піднятися до рівня духовного життя і підвести-ся з земного тліну.

Так сталося й з нами — українцями. Після тисячоліть духовного життя наших предків у злагоді зі Всеєдиним Ладом за останні три з половиною століття насадної протидії етнічного єства різним зайдам і чужоїдам-паразитам ми зазнали страшного морального надриву. Нескінченні оборонні війни підтяли чоловічу первину українського народу, а полишена напризволяще жіноча первина не спроможна сама захистити святість родинного життя. Через чужинецьке напасництво та через нашу внутрішню самозраду й повійництво завелася між нами нелюбов, і занепала життєва воля народу.

Коли порушено цілісність етнічного єства, надзвичайно тяжко виживати окремій його клітині — родині. Кожному свідомому подружжю належить збагнути Істину, що, творячи здорову родину, вони тим самим регенерують, відроджують етнічне єство. Адже кожна окрема родина, яка живе за законом Всеєдиної Любові, — носій етнічного, отже, вселюдського і всеєдиного генотипу.

ВСЕЄДИНИЙ ГЕНОТИП

Генетичною основою Всеєдиного Життя, реалізованого в людському родові та в розмаїтті виявів усього єдиносущого в Світі, є чоловіча й жіноча первини. Єднаючись у Вселадуючій гармонії Всевишньої Любові, ці парні життєтворчі первини творять космічний генотип. Цей всеєдиний біодуховний генотип є генетичною триєдністю Людини, Земної Природи і Космосу (Всеєдиного Світу).

Всеєдине Життєтворче Космічне Єство (український міфологічний Вирій) має трисферну структуру: ядрова сфера Всеєдиної Свідомості, навколоядрова сфера Всеєдиної Чуттєвості, зовнішня сфера Всеєдиної Енергії. Взаємодія цих сфер створює життеродну світлоносну пульсацію — Всеєдиний Лад, цілісним виявом якого в земній природі є життеродне єство людської родини. Ядровою сферою родинного єства є чоловіча свідомоносна первина, чуттєву сферу забезпечує жіноча емоційна природа, а разом подружжя у духовно-продуктивній взаємодії творить спільну захисну енергетичну сферу.

Всеєдиний принцип триєдиної життєтворчої самоорганізованості Космічного Єства й людської родини виявляється в моральному принципові зрілості цілісної особистості, що являє собою триєдність *істинного слова, істинного думання й праведного діяння*. Однак, індивідуальний людський організм не є повним виявом Всеєдиного Життєтворчого Єства. Сама людина може лише очистити серце, зосередитися в собі й плекати, як у мушлі, власну первину — духовне ядро. Але самотня людина не розкривається, не збувається в процесі життєтворення, не оновлює Безвічного Буття. Одвіку українцям засуджують самотництво, аскетизм, бо в парі людина легше долає всяку нечисть, руйніницький хаос і взаємним коханням щомиті утворює безвічність Всеєдиного Життя.

Усе життєздатне, життєтворче — двопервинне. У земному світі двопервинність, двостатевість виникла на початковому ступені саморозвитку життя, коли природа перейшла від копіювання-повторення одностатевих організмів у процесі простого розмноження до поліваріантного творення двостатевими парними сполуками розмаїття індивідуально неповторних організмів. Земна Природа виробила свій генетичний механізм включення у двопервинну життєтворчу пульсацію Всеєдиного Світу, і саме двостатевість забезпечила всьому сущому на Землі енергопродуктивне виживання.

Людський Світ виживає біологічно й духовно завдяки моногамній родині. Чоловіче первинне в космічному плані, а жіноче — в земному (згадаймо про самозародження Першоматері — Лади в світлій силі Першобатька — Ладу). Однак материнське єство саме незмінно породжує чоловічу первину задля прилучення Земного Життя до двопервинної пульсації процесу космогенезу. Отож у Земному плані чоловік є породженням і функцією жінки, а в Космічному — жінка є породженням і функцією чоловіка. Тому сила чоловічої функції в родинному житті залежить від сили жіночого сердечного почуття, яке плекає чоловіків дух. А вже снагою чоловічої свідомості родинний світ єднається зі Всеєдиним Світом.

За тривалий період розвитку людське єство як універсальний духовно-біологічний вияв енергопродуктивної взаємодії природи й Космосу вмістило в собі генетичні особливості всіх земних істот. Людину наділено ще й Духом творення. Завдяки духовній сназі вона є зв’язуючою ланкою між земним існуванням і Всеєдиним Життям. Це прилучення до Безвічного людина здійснює снагою кохання. Якщо ж через неповноту взаємодії ці дві первини впадають у безлад, то занепадає їхня життеродна снага й родину обсідає паразитуюча нечисть: незрілі, невідповідні одна одній первини накликають на себе напасть.

Як же здійснюється добір-парування й ладування чоловічої та жіночої первин? Як виявляється космогенез у Людському Світі? Нині процес парування-злюблення подружжя відбувається самопливом, навпомацки. А наші предки уз-

Аби розтлити народ, передусім, розтлівають жінку — хранительку живого вогню кохання, плекалицю життєвої сили родини й родової пам’яті.

годували своє кохання, інтимне життя родини з Космічним Ладом, користуючись генетичними знаннями про родовід одружуваних, а також астрологічними знаннями про визначеність вдачі людини розташуванням планет і зірок під час її появи на Світ. Через згармонізованість закоханих із природою й Космосом людська родина реалізує в собі Всеєдиний генотип, і людські почуття й свідомість переростають антропоцентричні межі й сягають Всеєдиної Любові.

Кохання — це голос генома, що є сукупністю генетичних ознак, набутих поколіннями роду. Разом із тим, кохання — це й відродження духовним зусиллям подружжя Світлої Сили життєтворення. У коханні народжуються вродливі й міцні діти, а в духовному полі родинного ладу з них виростають гідні люди. Тому про гідних нащадків роду українці кажуть: “Батьки викохали”. Кохання передається як духовно-біологічний спадок, що на генетичному рівні виявляється в чистоті статевих інстинктів, а на духовному — в свідомій волі життєтворення. Природний інстинкт — це неусвідомлений вияв Всеєдиного Життя, що оберігає людське єство від деградації.

Далі буде.

Олександр ШОКАЛО, м. Київ

ПИТАННЯ

ПРЕДСТОЯТЕЛЮ УАПЦ
МИТРОПОЛИТУ МЕФОДІЮ

Шановний Владико!

Багато чутко ходило навколо Вашої постаті. Та ми з радістю помітили Вашу появу на інавгурації Народного Президента, обранню котрого Ви так активно протистояли протягом минулих п'яти років. Хочеться вірити в щирість Вашого каяття за вчинені помилки. І щоб назавжди відкинути чутки, які несправляють не тільки Вас, а й керівну Вами УАПЦ, Велика Рада Всеукраїнського братства апостола Андрія Первозванного УАПЦ звертається до Вас із відвертими запитаннями, на які вона просила б Вас надати публічну відповідь.

1. Чи Ваш батько справді був одним із керівників підрозділів НКВД у Галичині, які наприкінці 40-их років займалися відправкою родин вояків ОУН-УПА до Сибіру? Чи Ваш брат справді офіцер російської ФСБ?

2. Чи правда, що Ви були засуджені та відбували покарання за ст. 206 КК СРСР “злісне хуліганство”?

3. Чим Ви керувалися, коли в 1996 році були одним з ініціаторів виключення патріарха Димитрія та єпископа Ігоря зі складу УАПЦ?

4. Чи не вважаєте Ви, що без відома архиєрейського собору УАПЦ висвята єпископів для інших Церков є церковним злочином? Маються на увазі висвяти на єпископів для одного з напрямків Російської Істинно-Православної Церкви Стефана Ліницького (17 листопада 1996 р.).

5. Чи не вважаєте Ви, що в Церкві також є злочином співслужіння зі священнослужителями сумнівних конфесій (авантюрист Патрік Брук-де-Траль, “місцєблюстителі Апостольської церкви” Лука Нарольський, соборноправник Богдан Кулик, різноманітні “бродячі архимандрити”)?

6. Чи Ваша звичка до лихослів'я (нецензурної лайки) була тільки наслідком колишнього президента Кучми та Прем'єр-міністра Януковича? І чи Ви її вже подолали?

7. Чи Ваше рукоприкладство у храмі відійшло в минуле, чи Ви й надалі практикуєте таке поводження зі священиками та мирянами?

8. Як можна пояснити, що після Вашої “розборки” в одному з громадських закладів Тернополя, коли Ви зі зброєю в руках (вінчестером) погрожували людям, проти Вас не було відкрито кримінальну справу?

9. Чим Ви пояснюєте присутність представників влади на архиєрейських соборах УАПЦ, коли в 1999 р. Вас підвищили в титулі до “митрополита”, а після смерті Патріарха Димитрія, всупереч волі покійного, Вас обрали “місцєблюстителем”?

10. Чому всупереч духу та волі Помісного Собору УАПЦ 2000 року Ви вже через три місяці узурпували собі титул “блаженніший”, чим відтіснили митрополита Константина (УПЦ у США) від духовної опіки над УАПЦ?

11. Чи Ваша активна участь в “ордені Св. Станіслава”, визнано за “квазімасонський”, пояснюється тільки матеріальною зацікавленістю?

12. Чим Ви мотивуєте Вашу агітацію та підтримку СДПУ(о) й інших антинародних сил на парламентських виборах 2002 року?

13. По телебаченню 30 вересня 2004 р. Ви заявили, що вбачаєте тільки в майбутньому президенті Януковичу “батька всіх конфесій”. Як Ви розумієте Христові слова “віддайте кесареві кесарево, а Богові Боже”?

● **Велика Рада Всеукраїнського братства апостола Андрія Первозванного УАПЦ**

ГОЛОВІ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» ім. Т. ШЕВЧЕНКА п. ПАВЛУ МОВЧАНУ

Нас, голів осередків Всеукраїнського товариства “Просвіта” Гусятинського району на Тернопільщині, не здивувала заява колишнього Прем'єр-міністра В. Януковича про статус державності російської мови в Україні, яку він необґрунтовано зробив у період передвиборної президентської кампанії. Не дивуюся ми й манкуртам на кшталт симоненків, вітренків і їм подібних, бо вони ніколи не служили українському народові, не були його патріотами. А от вчинок лідера соціалістичної партії Олександра Мороза, який подав на розгляд у Верховну Раду законопроект про надання російській мові статусу офіційної, схвилював до глибини душі.

У міжнародному законодавстві слова державна й офіційна мови — це тотожні поняття. Тому не слід ними оперувати й обманювати народ. Україна — унітарна держава, не розмежована за національною ознакою, як Канада, Швейцарія чи

Бельгія. Тому прийняття такого Закону буде на шкоду українському народові й Україні як державі.

Уся територія України з давніх-давен заселена українцями. І хоч у ній зараз проживає 17,3 % російськомовного населення, це не дає підстав, щоб в Україні другою державною мовою була російська. І чому тільки російська? Правом на свою мову повинні скористатися всі національні меншини: поляки, румуни, угорці й інші, що проживають в Україні. Але нехай між собою росіяни говорять російською, поляки — польською, проте єдиною державною мовою в Україні повинна бути українська. Лише українська мова!

Елементарна вимога культури християнського сприйняття людської етики й моралі національних меншин, що живуть на землі українського народу, — поважати цей народ і його державу. Той, хто зневажає нашу рідну українську мову, зневажає нас, українців. Єдина

державна мова, вона ж і офіційна, консолідує націю, згуртовує, сприяє не тільки культурному, а й її економічному розвитку.

Підтвердженням цього стали події, що відбулися на київському Майдані. Вони не роз'єднали нас за мовним принципом. На Майдані ми були єдині. Ми прекрасно один одного розуміли, хоча розмовляли різними мовами. Питання статусу російської мови на Майдані не стояло.

Історично нам відомо, що французи, італійці, чехи, хорвати боротьбу за незалежність пов'язували з боротьбою за рідну мову. І ми, українці, не повинні від цього відмовлятися, розуміючи, що наша мова на даному етапі в своїй рідній державі знаходиться ще не на належному їй місці.

Нам незрозуміло, за які заслуги російська мова повинна бути рівноправною з українською на українській землі?

Брехнею є й те, що відбувається

КАТЕГОРИЧНО

якась українізація. Насправді її немає. Зараз усе навпаки. Подивіться лише, що продається з друкованої продукції в книжкових магазинах і газетних кіосках, і якою мовою вона написана. У багатьох вищих навчальних закладах переважає російська мова. У Криму й на Сході України кількість українських шкіл можна перелічити на пальцях...

На основі вищесказаного заявляємо, що такий Закон не може бути прийнятий, бо здатний остаточно добити українську мову, яка тільки почала підніматися з колін. Пошануймо рідну мову, а з нею і самих себе, якщо хочемо, щоб нас поважав цивілізований світ.

Пане Павле, просимо Вас, зробіть усе можливе, щоб він (цей Закон) не був прийнятий.

● **Б. САВКА,**
голова районного товариства “Просвіта”
за дорученням голів осередків Гусятинського районного товариства “Просвіта”

Малюнок О. Ніколайця

АКТУАЛЬНО!

У період виборів Президента України в Карлівку прибули кримінальні особи, які, контактуючи з головою Карлівської районної державної адміністрації В. Слєпцовим та керівником Карлівського управління експлуатації газового господарства Ю. Кобченком, безперешкодно переслідували начальника Карлівського районного штабу В. Ющенка Баріляка Івана Івановича, його сина, активного агітатора Баріляка Андрія Івановича й заступника начальника Карлівського районного штабу Віктора Ющенка С. Яковенка.

Так, 14.11.2004 р. ці особи, назвавшись представниками міжнародної організації за захисту прав людини, вимагали А. Баріляка на вулицю і жорстоко побили й застерегли: якщо не залишить Карлівки на період виборів, то він, його сім'я та квартира постраждають.

17.11.2004 р. ці ж особи, зайшовши в районний штаб Віктора Ющенка і погрожуючи пістолетом, змусили С. Яковенка, який чергував у штабі, поїхати з ними до В. Слєпцова, де разом із Ю. Кобченком погрожували йому, мовляв, постраждають його сім'я та буди-

ЗНОВУ КУЧМІСТИ ПРИ ВЛАДІ?

нок, якщо він не припинить агітувати за Ющенка і не перейде на їхній бік. Того ж дня ці особи, побачивши біля районного штабу Ющенка батька і сина Баріляків, які привезли з Полтави агітаційні матеріали, погрожуючи їм пістолетом прямо на вулиці, серед білого дня, змусили їх поїхати від штабу і попередили, що якщо ще раз побачать їх у штабі чи біля штабу, то застрелять. Баріляк І. та Баріляк А. звернулися до РВ УМВС і приїхали до районного штабу Ющенка з нарядом міліції, та ці особи показали старшому наряду свої посвідчення, і весь наряд міліції сів у машину і не реагував на те, як ці особи бігли скло машини Баріляків і, погрожуючи пістолетом, переслідували їх.

За цими фактами були звернення до РВ УМВС у Карлівському районі, а народний депутат Ткач Роман Володимирович, який перебував у Карлівці під час виборів і може все це підтвердити, звернувся з запитом до Генерального прокурора. Але досі всі мовчать.

Тепер, коли Віктор Ющенко переміг на президентських виборах, наші посадовці знову почали шляхом залякування людей збирати підписи на підтримку кандидатури В. Слєпцова на посаду голови Карлівської райдержадміністрації та під прикриттям зустрічей із громадськістю проводити “круглі столи” за участю своєї команди, позачергові сесії районної ради з висуванням своїх людей (В. Слєпцов, Литвин Володимир Іванович та інші). А Є. Мізін, використовуючи свої зв'язки в Києві, рветься в держадміністрацію, бо його діяльність вивчає комісія з Києва, яка прибула на звернення працівників ПТУ-50. Отож наші посадовці прагнуть якщо не залишитися при владі, то хоча б уникнути відповідальності за скоєне під час виборчої кампанії.

● **І. Баріляк,**
начальник районного штабу Віктора Ющенка
та ще 12 підписів,
м. Карлівка,
Полтавської обл.

ТОЧКА ЗОРУ

МИ — ЗА УКРАЇНУ УКРАЇНСЬКУ

Тих українців, які до 90-их років ХХ століття посміли вимагати державної незалежності України, знищили, а тих, хто виявляв любов до рідної землі, до рідної мови, переслідували, називали українськими буржуазними націоналістами. Це звинувачення каралося комуністичною владою як найтяжчий злочин. Тепер цей ярлик часом вигулькне й до нього додають синоніми: “бандеровець”, “західняк”, “юдофоб”, — які, мовляв, “преследуют”, “притєсняют” “русский язык” і російськомовних громадян.

Ось перед нами відкритий лист до Президента України В. Ющенка від заступника прокумівської партії “Трудова Україна” Олександри Кужель, яка належала до провладної “золотої” еліти, мала успішний бізнес, урядові нагороди, навіть від УПЦ МП. Але за попередньої влади шановна Олександра Кужель не протестувала, не зверталася з відкритими листами до Л. Кучми, коли мільйони українців були позбавлені можливості навчатися рідною мовою у школах і ВНЗ, коли обмежувалося функціонування української мови, а штучно поширювалася російська, й коли радіо, телебачення, концерти своїх яничарів і приїжджих гастролерів призначували нашу молодь сприймати тільки російську мову і російську культуру, коли російським артистам віддавали для виступів найкращі концертні зали, а ті вивозили з України мільйони доларів. Коли знищували українське кіно, а ринок заповнила маса російських книг, журналів, газет, у яких часто піднімалися на плум дорогі кожному українському патріоту цінності, а гроші знову йшли за кордон.

Олександра Кужель захищає академічний театр російської драми імені Лесі Українки, який є взірцем культури України і який нібито ображений віце-прем'єром. Так, взірцем, тільки не української культури, хоч, як вважає пані Кужель, “виховав ціле покоління глядачів”. Додамо: глядачів — зросійщених українців, сприяв русифікації України. Невідомо, чому цей театр носить ім'я Лесі Українки, авторки драми “Боярина”, забороненої за радянської влади, в якій вона викриває азійський характер Московії.

У заголовку відкритого листа поставлено питання: “Яку владу ви обираєте?” Тобто Президент і член його уряду Томенко. Безперечно, вони обирають Європу, Молдавію, Рембрандта, Ерхарда, тобто за зразок беруть європейські держави, де господарями у Франції — є французи, в Німеччині — німці, у Польщі — поляки. Тільки українцям, за логікою п. Кужель, заборонено бути господарями на своїй споконвічній землі: “Якщо ми і далі підемо за згубним гаслом на кшталт “Україна для українців”, нас не зрозуміють ніде в світі, — пише п. О. Кужель. А чому тоді всі у світі розуміють, що Ізраїль — для євреїв, Росія — для росіян, Великобританія — для англійців? В Україні найбільш приниженими завжди були саме українці — корінна нація. Це не означає, що національні меншини мають зазнавати дискримінації; вони залишаються повноправними громадянами України, і уряд В. Ющенка цьому сприяє.

● **Д. ФЕДИК,**
Я. ФЕДИК,
м. Лозова Тернопільської обл.

ПАМ'ЯТЬ ПОКОЛІНЬ

— **Пане Олесю, ким був для Вас Ваш батько?**

— Якщо говорити банальні речі, то він був для мене взірцем у всьому. Ми дуже мало з ним жили разом, тому виховання, впливи відбувалися через листи. Я дуже дорожив зустрічами з батьком. Коли його заарештували, мені було сім років. Десять років ми спілкувалися здебільшого епістолярно. Хоча щороку ми з мамою й родичами їздили до нього. Перше побачення для мене було знайомим, я тоді став великим патріотом. На зустрічі була присутньою катехетіка, яка верещала весь час: “Разговаривайте человеческим языком!” А батько казав, що ми — українці, і спілкування іншою мовою для нас неприйнятне. Я злякався, що ця жінка може перервати нашу зустріч. Тоді я подорослішав, тоді почалося формування моєї свідомості.

— **У школі не було гоніння з боку вчителів?**

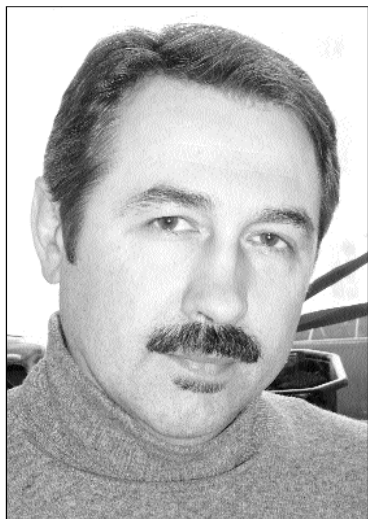
— Всього час був пресинг. Я організовував втечі класу на Великдень до лісу. Директорка наша була росіяночку, вона кожному втечу коментувала так: “Эти гады ползучие снова убежали в лес”. Мама мені казала, що так робити не варто, бо в директорки хворе серце, але я продовжував організовувати втечі.

Постійно тиснули й на мою маму. Коли батько помер, я був другокурсником Івано-Франківського технікуму фізичної культури. На другий день я ще не знав про смерть батька, а мене викликали в партком, — виявилось, що ця інформація транслювалася на радіо “Свобода”. Коли навчався у Львівському університеті, мене виключили, мабуть, не через батька, а через те, що організовував похід на похорон Володимира Івасюка. Я не міг влаштуватися на роботу, не міг чотири роки поновитися в університеті. Мене тоді “посадили” на мові й літературі, а тепер ті професори приходять на мої авторські вечори й тиснуть руку і кажуть, що вони не мали вибору. Можна говорити про всепрощення, бо мене ці події загартувалися.

— **Чи відчувалася якась підтримка з боку батькових товаришів?**

— Одним із ув'язнених по

справі “Український національний фронт” був отець Ярослав Лесів, правда, отцем він став пізніше. Він отримав лише шість років, як наймолодший. Коли Ярослав Лесів звільнився, то спочатку прийшов до мене й мами, привіз листа від

ОЛЕСЬ ДЯК: «ПИСЬМЕННИК — ЦЕ, НАСАМПЕРЕД, ОСВІТА»

Олесь ДЯК — поет, бард, освітянин, батько маленького Михайлика Дяка і син борця за незалежність держави — Михайла Дяка. Про батька, власні погляди на світ і свою роль у світі пан Олесь поговорив розповіді нашим читачам.

батька. Він замінив мені батька в духовному плані. Я вважав, що дуже зобов'язаний цій людині, тому частково фінансував створення пам'ятника, встановленого на його могилі (тоді я мав на це кошти після гастролювання в Німеччині), потім підготував і видав книгу тюремної лірики отця Лесіва, яка називалася “У небі пісня обірвалася”, — це майже все, що він написав.

Можу сказати про Зіновія Кравцівського, який був для мене взірцем. Якось він подарував мені свою фотографію з написом “Ве-

ликому сину великого батька”. Я розумів, що це — аванс, але все одно був окрилений.

— **Яким чином Ваш батько потрапив до школи міліції?**

— Якщо пригадаєте, у Прибалтиці національний рух прийняв таке рішення — займати керівні посади. У нас це було неможливо. Для батька ця професія була близькою. Йому хотілося іншої міліції, але і тут він поводив себе мужньо і чесно. Саме таким і запам'ятався людям.

— **Як діяльність Вашого батька сприйняли бабуся і дідусь?**

— Вони підтримували його. У бабусі було 10 дітей, але вона дорожила кожним. Бабуся плела шкарпетки для партизанів. Вона їх сплела близько трьох сотень. Вони й нас підтримували. Я, до речі, весь час відчував підтримку якихось людей — неафішовану, але серйозну.

— **А як батько ставився до Вашого захоплення поезією?**

ОЛЕСЬ ДЯК:

Я з людьми спілював поезію. У такий спосіб я дружу з людьми, які мені якось замінили батька. Такою людиною, до речі, є Леонід Талалай.

— **Ініціатором видання альбому спогадів про батька були Ви?**

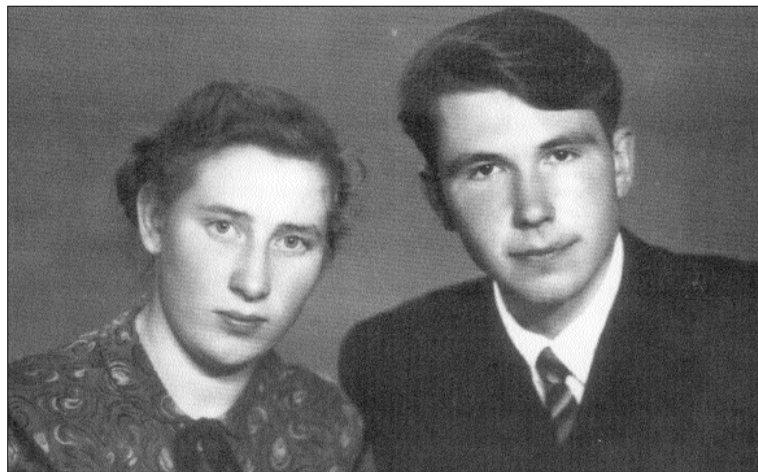
— Я. Але без підприємця Ігоря Мельника, який був спонсором проекту, це було б неможливим. Для нього це теж було якимось духовним очищенням. Він згадував, як його батько прийшов якось додому і пошепки розповідав мамі про синьо-жовтий прапор на гошівській зупинці, — цей випадок у нього був нерозривно пов'язаний з іменем мого батька.

— **Які ще проекти втілюєте в життя?**

— Це освітній проект “Школа”. Ніколи не відмовляюся від пропозиції виступити перед школярами. У Львові таких виступів було десь сорок. Це робиться ненав'язливо, — я задекларував своє бажання через пресу. Проект давно вийшов за межі області. На Прикарпатті я виступав уже разів двадцять.

— **Ви — автор багатьох збірок...**

— Восьми. Три останні висунути на здобуття обласної премії Маркіяна Шашкевича. Приємно, що поцінували не лише читачі. Хо-

Ганна і Михайло Дяки. Травень 1959 р.

тягну на собі багато проектів, деякі сам фінансую. Під час Помаранчевої революції я давав концерти перед студентами.

— **Захоплення музикою — це вираження?**

— Це вираження. Я з людьми спілював поезію. У такий спосіб я дружу з людьми, які мені якось замінили батька. Такою людиною, до речі, є Леонід Талалай.

— **Ініціатором видання альбому спогадів про батька були Ви?**

— Я. Але без підприємця Ігоря Мельника, який був спонсором проекту, це було б неможливим. Для нього це теж було якимось духовним очищенням. Він згадував, як його батько прийшов якось додому і пошепки розповідав мамі про синьо-жовтий прапор на гошівській зупинці, — цей випадок у нього був нерозривно пов'язаний з іменем мого батька.

— **Які ще проекти втілюєте в життя?**

— Це освітній проект “Школа”. Ніколи не відмовляюся від пропозиції виступити перед школярами. У Львові таких виступів було десь сорок. Це робиться ненав'язливо, — я задекларував своє бажання через пресу. Проект давно вийшов за межі області. На Прикарпатті я виступав уже разів двадцять.

— **Ви — автор багатьох збірок...**

— Восьми. Три останні висунути на здобуття обласної премії Маркіяна Шашкевича. Приємно, що поцінували не лише читачі. Хо-

ча, скажу відверто, я далекий від Спілки. Буваю там дуже рідко, бо та стихійність мене дратує. Роль Спілки — це не тільки іноді збирати людей, а й велика освітянська робота — паралельно з “Просвітою”.

— **Тобто, письменник для Вас, — насамперед, освітянин?**

— Саме так. Кобзарська форма життя, філософське розуміння життя, вічна мандрівка. Коли ти пишеш — потребуєш самотності, а коли твір готовий, — потребуєш спілкування. Я намагався друкуватися, поки мені секретар журналу “Жовтень” не відкрив очей: мене довго не друкували, бо я був у “чорному списку”. А музика не мала такої ізоляції. Тому я організовував багато виступів — із власним оркестром троїстих музик. Я грав в оркестрі “Черемош” і багато співав, за що ставав лауреатом багатьох конкурсів — українських і міжнародних.

— **Вашій сім'ї не надто заважає сквородинський спосіб життя?**

— Я дуже домашній, хоч рідко буваю вдома.

— **Ваше найзаповітніше бажання?**

— Щоб було добре — мій сім'ї, народу. Якщо я живу їхніми болями й радіощами, то нехай цих радіощів буде більше. Я хочу бути гарним батьком для свого сина.

— **Успіхів Вам у Вашій роботі й творчості.**

— Успіхів у цьому й іншим.

● Розмову підтримувала **Марія КРИШТОПА**

Закарбувалася мені у пам'ять і вразила, пригощивши щедрою пригорщю віри та оптимізму, здавалося б, зовсім банальна картинка: на виході з Львівського палацу мистецтв, де проходив Форум видавців, високочоллий світлоокий юнак, мабуть, студент, із двома книжками в руці. На ті книжки я звернув увагу, бо так трапилося, що обидві прочитав незадовго перед Форумом. На перший погляд, вони зовсім різні за жанром, задумом, зрештою, за мистецькою вартістю — місцем в ієрархії друкованого слова.

Перша — повість модного всесвітньо відомого прозаїка Пауло Коельо “Алхімік”.

Друга — книга-альбом “Михайло Дяк на світлинах, у спогадах, документах” (Львів: Сполом, 2004), що вийшла у межах Освіт-

нього проекту “Школа”. Це тематичний збірник матеріалів про вихідця із глибинних верств народу — сільського хлопчину, точніше, про його шлях до омріяної мети. Саме це споріднює дві друковані речі, — згадайте пошук скарбу мандрівку до пірамід пастуха Сат'єго в “Алхімікові”. Отож згадайте книга-альбом сприймається ілюстрація, як конкретний приклад до абстрактної фабули “Алхіміка”. Принаймні читаючи її, я наштовхнувся на таку думку.

За жанром це науково-популярне видання. Вміщені там документи, есеї, спомини, листи, світлина — достовірна розповідь про життєвий подвиг одного із фундаторів, найактивнішого та безстрашного учасника підпільної організації “Український національний фронт” (УНФ), що діяла в

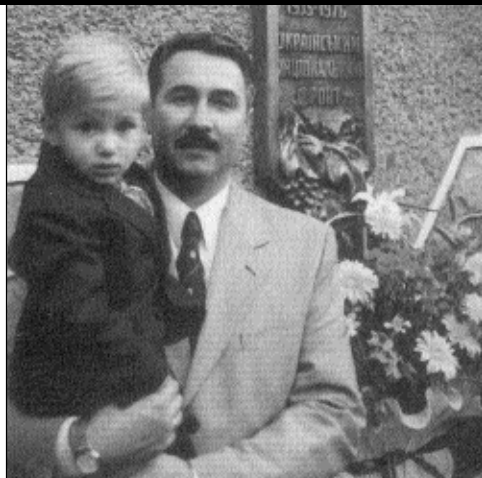
1964—1967 рр. і зайняла чільне місце в історії боротьби за українську національну державність на післяповстанському етапі.

ЙОГО ВИСОТА

Несприйняття большевицького режиму для Михала Дяка було природним, — воно сформувалося умовами життя народу, часткою якого був.

На шлях боротьби з існуючим тоді режимом він став свідомо й добровільно. Виростав у карпатському краї, у бідній багатодітній сім'ї. 1952 року закінчив середню школу. Серцем рвався туди, звідки долинав гомін повстанських боїв, та був ще зовсім юний, а рух опору вщухав. Вирішив спершу здобути знання і досвід, аби знайти інші форми протиставити. Вдягнув чужий для нього мундир офіцера міліції. Знайшов друзів-однодумців.

І затріпотіли, як виклик тодішнім русифікаторам, синьо-жовті стяги над Витвицею, Гошевом, Моршином... і ширилися від Львова до Донецька по містах, селах, залізничних вокзалах і поїздах, навчальних закладах, робітничих гуртожитках заклічки антирежимні листівки... й накреслював стратегію і тактику боротьби підпільний

Три покоління Дяків

орган УНФ — журнал “Воля і Батьківщина”... І в усі ті заходи Михайло Дяк, виконуючи найризикованіші доручення, вкладав молодечий запал, уміння, енергію. Безоплатно, безкорисливо. Бо про яку винагороду може йти мова, коли прямуєш до мети.

Заметушилися спецслужби. Винохали. У березні 1967 р. катехеті розгромили керівне ядро організації. Прокотилася хвиля арештів і судових процесів. Михайлові

Дяку присудили дванадцять років ув'язнення і п'ять років заслання. Владимирський централ, мордовські та пермські табори не зламали його духу, не похитнули переко-

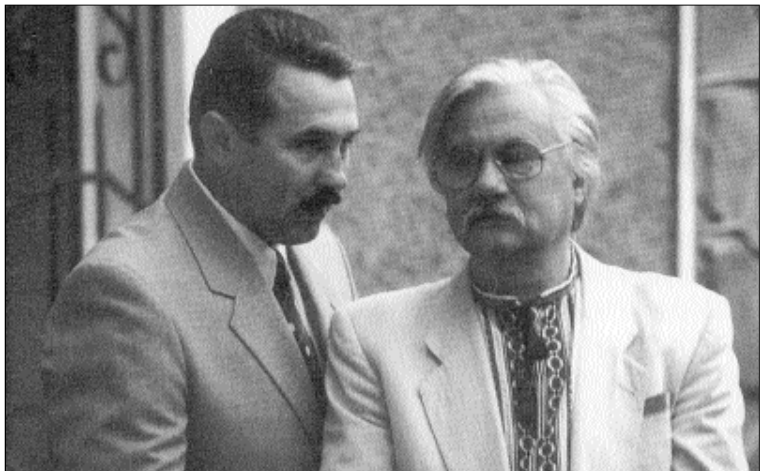
Як справедливо відзначив у спогаді один із його співкамерників, ідеї державності і самостійності він “без найменших вагань... приніс у жертву свою долю, своє життя. І все це якось буденно, без високих фраз...”

Долаючи тернистий шлях до мети, Михайло Дяк сягнув своєї висоти, знайшов свій скарб і передав його, насамперед, своєму родові, а усім в Україні сущим залишив приклад безкорисного служіння її майбутньому. Вагоме підтвердження тому і книжка-альбом, так старанно упорядкована його сином, — відомим львівським поетом-бардом Олесем Дяком.

Сприймемо як символ безперервності роду поміщену там світліну, на якій біля пам'ятної таблиці-барельєфа Михайла Дяка виструнчилися син Олесь і внук Михайлик, і проймімося вірою у вічність і величчє майбутнє нашого народу.

І скріпімо ту віру, згадавши незнайомця-юнака з книжкою про Михайла Дяка у руках. Вірмо, що для нього вона стане посібником при виборі мети свого життя. Вірмо, що не лише для нього.

● **Микола ДУБАС,**
м. Львів

Олесь Дяк та Ігор Калинець (праворуч) на відкритті пам'ятного знака Михайлові Дяку. Івано-Франківськ, 2 вересня 2001 року

ПОЖЕРТВИ НА ТАРАСОВУ ЦЕРКВУ

Продовження. Поч. у ч. 39—52
за 2003 р., ч. 2—9, 11—14, 16—18, 20—2,
28, 30, 32, 34, 37, 39, 41, 43, 45, 51 за 2004 р.,
ч. 3, 6, 7, 9, 11 за 2005 р.

Александрова Л. П., м. Київ	50,00
Бабинська ЗОШ Іллінецького р-ну	310,00
Вінницької обл.	318,00
Балтське педучилище Одеської обл.	15,00
Бережанська гімназія	301,60
Тернопільської обл.	100,00
Бойко М. І., м. Кам'янка-Бузька	100,00
Львівської обл.	53,00
Боремельський колегіум	15,00
Демидівського р-ну Рівненської обл.	100,00
Бурмистрова Т. Н., с. Балівка	10,00
Дніпропетровської обл.	2000,00
Бутрій В. Д., с. Демня	27,00
Миколаївського р-ну Львівської обл.	68,00
Варивода Т. О., м. Кам'янка	100,00
Черкаської обл.	30,00
БАТ "Домобудівний комбінат № 3",	1000,00
м. Київ	100,00
Вербовецька ЗОШ І—ІІІ ст. Ланівського р-ну	1000,00
Тернопільської обл. (ч/з Шевчук)	100,00
Вишківська ЗОШ Долинського р-ну	1000,00
Івано-Франківської обл.	100,00
(ч/з Шкелебей А. М.)	1000,00
Від родини Турчанинових, м. Київ	100,00
Войцеховський Р., м. Львів	30,00
Волобуєв Б. Ю., м. Київ	1000,00
Грінченків, м. Київ	100,00
Данильченко С. П., м. Київ	1000,00
Данилюк В. О., м. Тростянець	10,00
Демидівське районне відділення освіти	49,00
Рівненської обл.	161,00
Демидівський ліцей, м. Рівне	20,00
Демчук М. А., м. Рівне	50,00
Денисенко	50,00
Держило М. В., с. Демня	50,00
Миколаївського р-ну Львівської обл.	50,00
Діденко І. Й., м. Долина	50,00
Івано-Франківської обл.	210,00
Долинська гімназія № 1	210,00
Івано-Франківської обл. (ч/з Осідач)	100,00
Долинська спецшкола № 6	239,00
Івано-Франківської обл.	690,00
(ч/з Луценко О. М.)	407,00
Долинський в/к Івано-Франківської обл.	350,00
(ч/з Микитюк)	150,00
ДП "Підгайцігаз" Тернопільської обл.	150,00
Дробіняк М. М., м. Стрий	150,00
Дунаєв А. О., м. Київ	150,00
Євстратов В. О., м. Харків	150,00
Євстратова Т. Л., м. Харків	150,00
Євсузька ЗОШ І—ІІІ ст. Біловодського р-ну	53,90
Луганської обл. (ч/з Жирноклеєву Н. П.)	20,00
Желко О. Д., м. Чернівці	25,00
Зеленко Т., м. Хмельницький	120,00
ЗОШ с. Вовковий Демидівського р-ну	60,00
Рівненської обл. (ч/з Яконюк Л. Р.)	200,00
ЗОШ с. Малеве Рівненської обл.	100,00
Зубик Ю. Р. та Турчин А. Ю.,	15,00
м. Івано-Франківськ	20,00
Караваєва Н. П., м. Херсон	40,00
Касьян Л. І., м. Токмак	135,00
Запорізької обл.	10,00
Киричук І. Я., м. Северодонецьк	50,00
Луганської обл.	120,00
Клименко Я. І., м. Дніпропетровськ	20,00
Княжолуцька школа Долинського р-ну	40,00
Івано-Франківської обл.	135,00
(ч/з Гаращак С.)	10,00
Ковальчук С. Ф., м. Київ	10,00
Ковалюк Р. В., м. Хоростків	50,00
Тернопільської обл.	50,00
Козинська ЗОШ І—ІІ ст. Тисменицького р-ну	120,00
Івано-Франківської обл.	20,00
(ч/з Салія Б. П.)	50,00
Косова С. А., м. Чернівці	100,00
Котура Д. В., м. Ірпін Київської обл.	100,00
Кравців М. І. і Кравців Є. М., м. Калуш	100,00
Івано-Франківської обл.	100,00
Ксьондзик А. П., м. Рівне	100,00
Кучеренко О. М., м. Київ	100,00
Кшеванська Т. Я., м. Умань	2,00
Черкаської обл.	10,00
Лашкай М. І., с. Чинадієве	1000,00
Мукачівського р-ну	1000,00
Закарпатської обл.	1000,00
Лиллак Д. Д., м. Київ	1000,00
Липка Т. П., м. Свердловськ	1000,00
Луганської обл.	1000,00

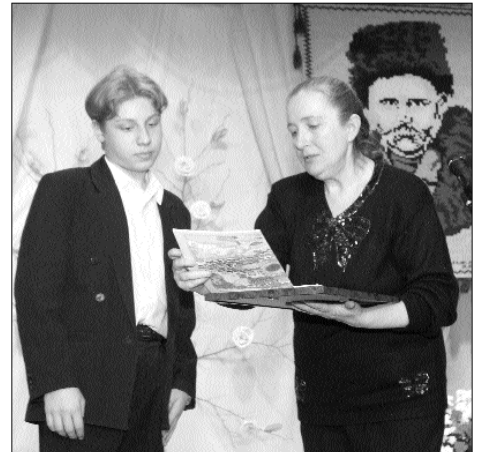
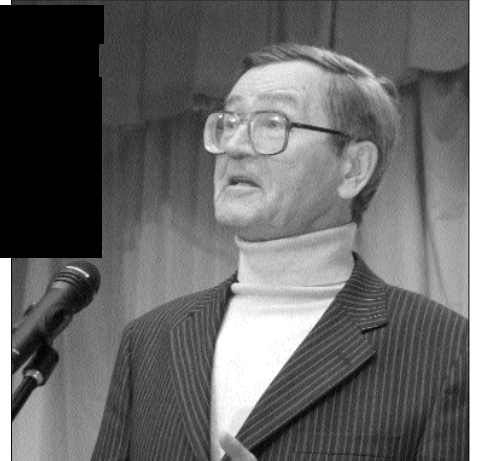
Логвиненко Л. І.,	20,00
м. Жовті Води	100,00
Львівське обласне МАН, м. Львів	10,00
Людкевич О. В., м. Моршин	100,00
Львівської обл.	10,00
Макарук М. М. і Макарук Й. Ф.,	100,00
м. Київ	100,00
Надіївська ЗОШ Долинського р-ну	100,00
Івано-Франківської обл.	150,00
(ч/з Перевізник)	100,00
Олійник Г. С., м. Хоростків	150,00
Тернопільської обл.	100,00
П'ятківська Д. І., с. Денисів	20,00
Козівського р-ну Тернопільської обл.	20,00
Павлюк М. Г., м. Чернівці	20,00
Паламарчук О. М., м. Рівне	369,00
Педагогічний колектив Побережської школи	200,00
І—ІІІ ст. Тисменицького р-ну	200,00
Івано-Франківської обл.	179,00
Порушники Іван, Ахтіма, Марія, с. Ставчани	1000,00
Кіцманського р-ну Чернівецької обл.	150,00
Працівники закладів культури м. Болехів	20,00
Івано-Франківської обл.	130,00
(ч/з Якимова Г. Р.)	36,00
Радехівський держлісгосп	10,00
Львівської обл.	560,00
Районна організація "Меморіал"	50,00
м. Мостиська Львівської обл.	20,00
(ч/з Зілінського В. П.)	130,00
Римар В. А., м. Умань Черкаської обл.	36,00
Родина Стецько і Кушнір, м. Дрогобич	10,00
Львівської обл.	50,00
Розточанська школа Долинського р-ну	90,00
Івано-Франківської обл.	105,00
(ч/з Гошовську)	10,00
Романк У. А., м. Ланівці	28,00
Тернопільської обл.	50,00
РОО Всеукраїнське товариство "Просвіта",	137,00
м. Рівне	1000,00
САОШ с. Новошин Долинського р-ну	50,00
Івано-Франківської обл.	41,00
(ч/з Беляк С. В.)	918,00
Світлак С. М., м. Львів	20,00
Старомізинська ЗОШ Долинського р-ну	300,00
Івано-Франківської обл.	500,00
(ч/з Ільків Г. І.)	10,00
Степанюк А. М., м. Київ	20,00
СШ № 32, 9-А кл., м. Полтава	100,00
Сьомченко Л. Т., с. Лани	281,00
Перемишлянського р-ну	40,00
Львівської обл.	97,00
Тернопільська обласна районна поліклініка	75,00
м. Підгайці	23,00
Титаренко М. П., м. Київ	30,00
Тростянецька школа Долинського р-ну	100,00
Івано-Франківської обл.	500,00
(ч/з Стефанишин І. М.)	10,00
Учні 9—11 класів школи с. Шевченкове	3,00
Долинського р-ну	230,00
Івано-Франківської обл.	30,00
Факультет електроніки Львівського	100,00
університету ім. І. Франка	500,00
Федченко Б. К., м. Луганськ	10,00
ч/з Грисько О. Т., м. Чортків	300,00
Тернопільської обл.	100,00
Чазова Ольга — голова "Молодої Просвіти",	500,00
с. Денисів Козівського р-ну	10,00
Тернопільської обл.	3,00
Чернігівський філармонічний центр	30,00
(концерт Раїси Решетнюк)	100,00
Чудінова Л. В., м. Біла Церква	230,00
Київської обл.	10,00
Шаповал С. А., с. Балівка	30,00
Дніпропетровської обл.	100,00
Школа І—ІІІ ст. Оболоння Долинського р-ну	230,00
Івано-Франківської обл.	10,00
(ч/з Креховецького В.)	10,00
Школа № 5 м. Долина Івано-Франківської обл.	10,00
(ч/з Новошицьку Н. Б.)	10,00
Школа с. Вербень Рівненської обл.	10,00
(ч/з Максимюк)	10,00
Школа с. Княгинине Демидівського р-ну	10,00
Рівненської обл. (ч/з Ковальчук)	10,00
Школа с. Москалівка Лановецького р-ну	10,00
Тернопільської обл. (ч/з Макодрай)	10,00
Школа с. Хрінники Демидівського р-ну	10,00
Рівненської обл.	10,00
Школа-гімназія № 30, 3-Б кл. м. Вінниця	10,00
(ч/з Шалак М. В.)	10,00
Шпак І. І., м. Львів	10,00
Яковенко С. М., смт. Долинська	10,00
Кіровоградської обл.	10,00
Ярський М. Б., смт. Липова Долина	10,00
Сумської обл.	10,00

ШЕВЧЕНКО Е МОЄМУ СЕРЦІ

Як ми вже повідомляли,
26 березня цього року у
Будинку вчителя відбу-
лася урочиста церемо-
нія нагородження пере-
можців Фестивалю-кон-
курсу "Шевченко в моє-
му серці".

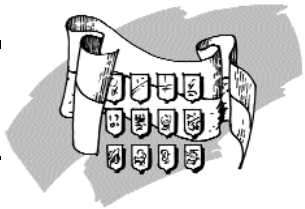
Світлини нашого
фотокореспондента
Ганни ОБОРСЬКОЇ
ілюструють зупинені
миттєвості свята

Добровільні пожертви
"На Кобзареву Церкву": МБФ
"Українська Родина"
Р/р № 26045200145101
в Подільській філії
АКБ "Київ",
МФО 320401 ЗКПО 21709106

УСЬОГО НА РАХУНКУ ТАРАСОВОЇ ЦЕРКВИ — 627 079 грн. 96 коп.

ХТО СТОЯВ БІЛЯ КОЛИСКИ МІСТА?

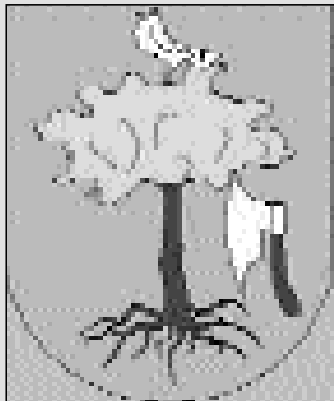
Документальні джерела, що містять відомості про давню історію Миколаєва, збереглися дуже погано і вкрай нерівномірно. Це зумовлено тим, що міщани не захотіли передати свої найдавніші документи до так званого Бернардинського архіву у Львові й зберігали їх у своїй ратуші, яка згоріла під час пожежі у вересні 1914 року.

Численні місцеві дослідники відтворювали історію містечка, посилаючись на згадки про нього в польських географічних довідниках та енциклопедіях, оскільки нової літератури не було (в радянські часи історії галицьких містечок приділялося надто мало уваги).

Документально підтвердженою є версія, відповідно до якої Миколаїв розпочав своє існування 20 лютого 1570 року, коли польський король Сигізмунд Август підписав грамоту про заснування міста й надання йому магдебурзького права.

Поява міста тісно пов'язана з особою Миколи Тарла — сандомирського хорунжого, а згодом і секретаря при королівському дворі. Цей молодий вельможа був у числі найближчих придворних короля і відповідав за охорону його дружини — королеви Барбари Радзівіл. Коли 8 травня 1551 року вона раптово померла (сучасники

МІСТО НАД ДНІСТРОМ

Так уже влаштована людина, що сприймає світ асоціативно.

Назва містечка, про яке піде мова в цій статті, співзвучна із назвою великого портового українського міста — Миколаїв. Уже звичними для мешканців невеличкого 15-тисячного Миколаєва над Дністром, що на Львівщині, є те, що при згадці про їхнє рідне місто в уяві співрозмовника постають кораблі, порти, море. Але наше містечко інше — злегка вкрите пилом історії, який додавав сивини його скроням протягом кількох віків, та цементним порошком, що наклав свій відбиток останнім часом, — воно чіпляється за погляд маленькими вуличками, ошатними хатками, щирими, душевними мешканцями.

не сумнівалися, що молоду королеву звела зі світу мати Сигізмунда — Бона Сфорца, яка не любила невістки), Микола Тарло покинув двір. Однак через кілька років фінансова скрута змусила його повернутися. Сигізмунд Август радо зустрів товариша молодості й задовольнив його прохання що-

до заснування Миколаєва. У грамоті, виданій Тарлу 20 лютого 1570 року, йшлося: "... ми Сигізмунд Август... вирішили шляхетноуродженому Миколі Тарлу дати міць і владу, щоби він... над Глибоком Потоком містечко нам, котре Миколаїв назвою мати бажаємо, на новорозчищеному місці поставити міг..."

Ця перша грамота лягла в основу конституції міста. Нові жителі отримали одні з найкращих на той час умови життя. Їм надавалося право на власне самоврядування, вони не підпадали під юрисдикцію жодних урядовців, а в усіх справах підлягали суду війта. Крім того, щоб заохотити нових поселенців, миколаївчан звільняли від усіх податків на 20 років.

Містечко розкинулося у мальовничій улоговині, оточеній із трьох сторін вінком гір, хребти яких утворювали природну твердиню. Однак місто вирізнялося не тільки красою своєї природи, а й різноманітними земними багатствами. У його околицях були великі поклади керамічної глини, глинястих вапняків, алебастру, будівельного каменю, кварцових пісковиків, гравію, сірки й торфу. Не дивно, що потоки поселенців, особливо ремісників, щедро потекли до миколаївських земель.

Конституція міста у складі привілеїв Сигізмунда Августа (1570) без змін підтверджувалася й наступними королями Польщі та Австрії. У 1794 році цісарем Францом II Миколаєву було видано декрет,

який, окрім того, що підтвердив стару конституцію міста, надав Миколаєву ще ряд вольностей і привілеїв.

Відтепер місту дозволялося виробляти пиво, горілку, питний мед, проводити три річні ярмарки і, головне, — мати власний герб і печатку.

Відповідно до декрету герб мав такий вигляд: "На синьому полі вирваний із листами і з голубом дуб, а зліва від нього поставлена доземо сокира, вістрям звернена вправо, все у природних постатях і барвах".

Достовірність саме таких елементів герба довго викликала сумнів у науковців, оскільки в усіх польських і литовських довідниках містилися дані, що гербом міста Миколаїв над Дністром є Леліва (на блакитному тлі золотий півмісяць рогами догори і шестикутна зірка над ним). Найголовніше, — що в знаменитих дослідженнях ви-

та", вихідці з яких згодом поповнили лави Українського легіону Січових Стрільців.

Легіон Українських Січових Стрільців був єдиною військовою частиною австрійської армії, яка мала власні Кіші й Вишкіл (структури для набору й підготовки новобранців). Протягом 1916—1918 рр. вони дислокувалися на теренах Миколаївщини. Уродженці Миколаєва не раз відзначалися у боях і походах легіону, однак більшості з них довелося розділити його трагічну долю.

У роки Другої світової війни уродженці Миколаївщини активно включилися у національно-визвольну боротьбу в складі крайового проводу ОУН—УПА. Доказом цього є численні історичні пам'ятки та братські поховання на території міста, а також свідки й учасники тих подій, які є чи не в кожній миколаївській родині.

ТУТ ДОСІ ЖИВУТЬ
«КОПАЧІ»

Копачами здавна називали мешканців Миколаєва жителі су-

датного краєзнавця, дядька відомої миколаївської письменниці Ульяни Кравченко Антона Шнайдера теж зберігається зображення герба Леліва з латинським написом: "Герб міста Миколаєва".

Таємницю справжнього миколаївського герба дослідникам удалося розгадати лише півстоліття тому. Як виявилось, близько 1555 року на Поділлі, поблизу Проскурова (сьогодні Хмельницький) воєвода руський Микола Сенявський закрив місто і назвав його на свою честь Миколаєвом. Гербом родини Сенявських теж була Леліва, тож саме Леліва і стала міським гербом у 1571 році. Цього ж року помер Микола Тарло. Таким чином, Антон Шнайдер помилково приписав герб подільському Миколаєву на Дністрі.

Ще одним доказом на користь герба з елементами "голуба і дуба" є те, що сокира біля кореня дуба — герб Тарлів. Сам дуб символізує місто, а голуб у геральдиці служить символом смирення і чистоти. Такі елементи були присутні в гербах багатьох тодішніх міст: Радомишля, Торжка, Пронська та інших.

Завдяки отриманим привілеям місто швидко розвивалося, переживаючи періоди занепаду й піднесення.

Напередодні Першої світової війни громадсько-політичне життя у Миколаєві бурлило. Незважаючи на провінційний характер та віддаленість від повітових центрів, у місті й навколишніх селах зростала активність патріотичних товариств "Січ", "Сокіл", "Просві-

сідніх сіл і містечок. Коріння цього прізвища заплуталося у численних переказах і легендах, найвіргоднішими з яких є дві.

За першою версією копачами миколаївчан охрестили тому, що місто оточене численними кар'єрами, де городяни донині видобували глину й пісок. Зараз виробництво механізоване, але в давнину необхідний матеріал викопували вручну. Люди, які займалися копанням, були доволі заможними й часто зверхньо ставилися до своїх бідніших сусідів, тож слово "копач" у миколаївському варіанті окрім іншого несе негативне навантаження. Його й зараз вживають до надмірно гордих і пихатих жителів Миколаєва.

Інша версія походження назви "копачі", за переказами, сягає часів міського повстання 26 травня 1599 року. У легенді йдеться про те, що перед початком повстання міщани зібралися за містом на раду (на цьому місці виник присілок, названий Радівом у пам'ять про цю подію). Шляхтичу й міським старшинам, які підтримували пана, відтіляли голови і закопали за містом. Із тих часів і називають миколаївчан "копачами".

Та як би там не було, з копачів вийшло чимало видатних діячів української науки, культури і мистецтва.

(Далі буде)

● **Галина ЗАРІЦЬКА,**
м. Миколаїв Львівської обл.
Фото автора

